

Lindström Jari

Työllisyyden kuntakokeilut 2021–2024

Loppuraportti

© Suomen Kuntaliitto ry
Helsinki 2021

Kuntaliitto
Toinen linja 14
PL 200, 00101 Helsinki
Puhelin 09 7711
www.kuntaliitto.fi

Sisältö

1	Taustoitus	5
1.1	Työllisyyden kuntakokeilujen kohderyhmä	5
1.2	Kohti pysyvää mallia.....	6
2	Työllisyyden kuntakokeilujen alkutaival.....	7
2.1	Koronapandemian vaikutus työllisyyden kuntakokeiluihin.....	8
3	Kuntakokeilujen toiminnan seuranta.....	9
3.1	kokeilujen kansallinen ohjausryhmä.....	10
4	Havainnot työllisyyden kuntakokeiluista	11
4.1	Kuntakokeilujen ulkopuolella olevat kunnat.....	12
4.2	Työllisyyden ekosysteemi	13
4.3	OMA-valmentajuus	13
4.4	Työkykyasiat.....	14
4.5	Yritysyhteistyö	14
4.6	Kotouttaminen.....	15
4.7	Koulutus ja osaaminen	15
4.8	Kolmas sektori.....	16
5	Haasteet ja ongelmat sekä ratkaisut ja suositukset	17
6	Työllisyyden kuntakokeilujen koordinointi ja tehtävän kehittäminen.....	19
7	Työllisyyden edistämisen kuntakokeilujen kokeilualueet	22
7.1	Espoon kuntakokeilu.....	22
7.2	Etelä-Pohjanmaan seudun kuntakokeilu.....	23
7.3	Helsingin kuntakokeilu.....	24
7.4	Hämeenlinnan seudun kuntakokeilu	25
7.5	Joensuun seudun kuntakokeilu.....	26
7.6	Jyväskylän seudun kuntakokeilu.....	27
7.7	Jämsä-Keuruu-Saarijärvi kuntakokeilu.....	27
7.8	Kainuun seudun kuntakokeilu	28
7.9	Kokkolan seudun kuntakokeilu.....	29
7.10	Kuopion seudun kuntakokeilu.....	30
7.11	Lahden seudun kuntakokeilu	31
7.12	Mikkelin seudun kuntakokeilu.....	32
7.13	Oulun seudun kuntakokeilu.....	33
7.14	Pirkanmaan kuntakokeilu	34
7.15	Porin seudun kuntakokeilu	34
7.16	Porvoon kuntakokeilu.....	35
7.17	Raahen seudun kuntakokeilu	35
7.18	Raaseporin ja Hangon kuntakokeilu.....	36
7.19	Rovaniemen seudun kuntakokeilu	36
7.20	Salon seudun kuntakokeilu	37
7.21	Savonlinnan kuntakokeilu	38

7.22	Seinäjoen ja Ilmajoen kuntakokeilu	39
7.23	Turun seudun kuntakokeilu	39
7.24	Vantaan ja Keravan kuntakokeilu	40
7.25	Ylivieskan seudun kuntakokeilu.....	40
8	Loppusanat.....	42

1 Taustoitus

Pääministeri Sanna Marinin hallitus (2019–2023) teki päätöksen uudesta työllisyyttä edistävästä kuntakokeilusta. Kokeilu oli jo kolmas vastaaventyyppinen. Kolmas kokeilu erosi aiemmista siinä, että melko pian kokeilun alkamisen jälkeen hallitus teki päätöksen vastuun pysyvistä siirrosta valtiolta kunnille, myöhemmin työllisyysalueille. Kokeilu on myös poikkeuksellisen laaja. Kokeilun lähtökohtana oli saada vastaus kysymykseen: olisiko kunnan, alueen, valtion, kolmannen sektorin ja muiden toimijoiden resurssien, palveluiden ja osaamisen yhdistämisellä mahdollista saada aikaiseksi nykyistä vaikuttavampia palveluita? Eli saada työllisyyttä kasvamaan.

Kokeiluilla alueille on annettu kokeilulain puitteissa mahdollisuus tehdä omalla alueellaan alueelle parhaaksi katsomiaan ratkaisuja ja innovaatioita. Nämä alueelliset ratkaisut ovatkin olleet kokeilujen yksi ydinasia. Koska alueet ovat erilaisia, niin myös haasteiden ja ongelmien ratkaisujen on katsottu olevan kullekin alueelle ominaisia. Kokeilun oli alun perin määrä alkaa jo syksyllä 2020, mutta aloitus viivästyi. Uusi aloitusaika oli maaliskuun 1. päivä 2021. Kokeilujen päättämisaikajankohta on 31.12.2024 ja 1.1 2025 siirrytään uuteen työllisyysalueiden vastuulle kuuluvaan toimintaan. Työllisyyden kuntakokeiluihin osallistui yhteensä 25 kokeilualueetta ja 118 kuntaa. Kokeilua säätelevä laki astui voimaan 30.12.2020 Laki on päivitetty mm. Työkanavaan liittyvän lainsäädännön vuoksi.

1.1 Työllisyyden kuntakokeilujen kohderyhmä

Työllisyyden kuntakokeiluihin ohjattiin kokeilualueilla ne työttömät ja työvoimapalveluissa olevat työnhakijat, jotka eivät olleet oikeutettuja ansiopäivärahaan. Lisäksi kohderyhmään kuuluvat kaikki alle 30-vuotiaat työnhakijat sekä kaikki maahanmuuttajat ja vieraskieliset, jotka ovat joko työttömänä tai työvoimapalveluissa kokeilualueiden TE-toimistoissa. Kokeilukunta vastaa näiden asiakasryhmien julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden (TE-palveluiden) tarjoamisesta.

Ohjaaminen kunnan asiakkaaksi tarkoittaa sitä, että TE-toimisto ilmoittaa työnhakijalle, että jatkossa asiakkaan kotikunta vastaa TE-palveluiden tarjoamisesta hänelle.

1.2 Kohti pysyvää mallia

Jo muutamaa viikkoa kokeilujen alkamisen jälkeen pääministeri Sanna Marinin hallitus päätyi puoliväliriihessään tekemään merkittävän linjauksen ja päätöksen. Kokeiluista siirryttäisiin myöhemmin pysyvään malliin. Kunnat ja alueet ottavat vastuulleen työllisyyden hoidon. Päätös pysyvästä siirrosta tehtiin ilman käytännön kokemuksia alkaneista kokeiluista. Samalla linjauksella tehtiin myös päätös nykyisen valtiojohtoisen TE-toimistoverkoston alajajosta ja henkilöstön siirrosta liikkeenluovutuksen periaatteella kuntien (työllisyysalueiden) palvelukseen.

Tämä päätös muutti oleellisesti työllisyyden kuntakokeilujen luonnetta. Niistä tuli ikään kuin laboratorioita uuden tekemiselle. Kun oli lisäksi tiedossa se, että mallista tulee pysyvä, vaikutti se omalta osaltaan muu muassa asenteisiin. Kaikki eivät päätöksestä pitäneet ja se aiheutti jopa vastustusta. Ajan kuluessa tämä vastustus muuttui enemmän passiivisuudeksi. Ajan myötä tästä on päästy eteenpäin asian hyväksymiseen ja käytännön tekemiseen.

2 Työllisyyden kuntakokeilujen alkutaival

Kokeilun alkua voisi kuvata monin paikoin yhdellä sanalla kaoottiseksi. Tähän olivat syynä muun muassa rekrytointeihin, perehdyttämiseen ja erilaisiin ohjeisiin liittyneet haasteet sekä URA-järjestelmän käyttöönotto ja sen osaaminen. URA-järjestelmän osajia siirtyi TE-toimistosta ja monet kuntakokeilut joutuivat turvautumaan heidän osaamisensa vaaraan. Tämä aiheutti kuormitusta erityisesti URA-osajille. Lisäksi samaan aikaan oli pakko opetella muita asioita kuten uutta lainsäädäntöä, joka sekin osaltaan kuormitti paljon henkilöstöä.

Suurin yksittäinen haaste ja jopa ongelma oli kuntien ja valtion työn tekemisen kulttuurien yhteensovittamisessa. Tai voidaan oikeastaan todeta, että uuden ja yhteisen työkuulttuurin luomisessa. Joillain alueilla tämä sujui varsin kitkattomasti, mutta oli alueita, joissa ongelman ratkaiseminen kesti luvattoman kauan ja jopa yli vuoden ajan. Tämä söi tehoja uuteen siirtymisessä ja omaksumisessa.

Rekrytointeihin meni monilla alueilla heidän odottamaansa kauemmin aikaa. Lisäksi rekrytointeihin omat haasteensa toivat takaisin TE-toimistoihin tapahtuneet rekryt. Tätä asiaa selvitettiin jossain vaiheessa kyselyllä. Virtaa takaisin kokeiluista TE-toimistoihin tosiaan tapahtui muutamilla alueilla, mutta ongelmaa ei voi luonnehtia suureksi.

Osalla alueita ja kuntia oli aiempaa kokemusta kokeilemisesta. Oli myös kuntia, jotka olivat mukana ensimmäistä kertaa. Osin tämä kokemattomuus näkyi muun muassa siinä, että heillä ei ollut vielä kokeilujen jo alkaessa minkäänlaista käsitystä siitä mitä heidän tulisi käytännössä tehdä ja kokeilla.

Kuntaliitto järjesti yhdessä KEHA-keskuksen ja työ- ja elinkeinoministeriön kanssa monia tilaisuuksia kokeilujen tueksi. Näitä tilaisuuksia kutsuttiin työllisyysklinikoiksi. Lisäksi kuntakokeiluille järjestettiin johtamisen tueksi asiantuntijan johdolla teemakohtaisia koulutuksia. Nämä kaikki tilaisuudet pidettiin Teams-alustalla. Tilaisuudet koettiin todella tarpeellisiksi. Erityisesti vertaistuki ja ihan pelkkä keskustelu kollegojen kanssa tuntuivat auttaneen monia.

Viimeinen ja samalla ainoa työllisyyden kuntakokeilujen yhteinen fyysinen tapaaminen järjestettiin Kuntatalolla 2.12.2023. Tilaisuudessa pidettiin työpajatyöskentelyä ja niistä saatu materiaali on purettu ja käytettävissä (erillinen liite).

2.1 Koronapandemian vaikutus työllisyyden kuntakokeiluihin

Koronapandemia vaikutus kuntakokeiluihin oli varsin merkittävä. Se vaikutti asiakaspalvelutyöhön, mutta myös tiimien ja työyhteisöjen mahdollisuuksiin verkostoitua ja tutustua toisiinsa. Etätyöstä tuli pääasiallinen tapa toimia.

Korona vaikutti siis erityisen vahvasti asiakaspalveluun. Kun kuntakokeilussa mukana olevat asiakasryhmät olivat jo muutoinkin haastavassa asemassa olevia, toi korona asiaan vielä lisää vaikeutta.

Se vaikutti myös siten, että moni ”tottui” etätapaamisiin ja heitä oli vaikea saada takaisin kasvokkain tilanteisiin koronan laantumisen jälkeen. Sosiaalinen eristäytyminen siis lisääntyi koronan myötä. Tästä on tärkeätä ottaa jatkossa opiksi ja miettiä keinoja ihmisten kontaktointiin myös poikkeusaikoina. Kasvokkainen tapaaminen on merkityksellistä monelle ja suojautumalla oikein voidaan tätä jatkaa myös poikkeusoloissa. Ainakin on hyvä olla kriittinen sen suhteen, kenen kohdalla tapaamiset korvataan etäyhteyksillä.

3 Kuntakokeilujen toiminnan seuranta

Kuntaoikeiluja seurattiin monin eri tavoin. TEM:n ja KEHA-keskuksen tietoportaalien tiedot perustuvat TEM:n viralliseen tilastojärjestelmään (TEM Työnvälitystilasto) ja TE-palveluiden yhteiseen URA-asiakastietojärjestelmään.

Kokeiluista ja sen vaikutuksista tehdään myös tutkimusta VN-TEAS-hankkeena. Hankkeen toteutuksesta vastaa Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen (VATT) johtama tutkijakon-sortio. Lisäksi alueet seuraavat itse erilaisten mittarien avulla kehitystä. Näitä mittareita ovat asiakastytyväisyyskyselyt, henkilöstölle tehdyt työtyytyväisyyskyselyt, työllisyystilastot ja mm. Työkykyviisari (THL).

Kuntakokeilujen projektikoordinaattori Jari Lindström tapasi säännöllisesti alueiden ja kuntien edustajia. Lisäksi käytössä oli kuukausikysely (Webropol), jossa oli sekä pysyviä kysymyksiä että vaihtuvia teemoja. Kysely oli sekä numeroarvostelua (oma-arviointina) että suullista. Numerojen avulla pystyi seuraamaan erilaisten asioiden trendikehitystä ja muutoksia pidemmällä aikavälillä. Asteikkona 1-5, jossa 1 heikko ja 5 todella hyvä.

Kokeiluja seuraa ja niiden laillisuutta valvoo kokeilulain nojalla Länsi- ja Sisä-Suomen AVI. Sen roolista oli alussa muutamilla kokeiluilla epäselvyyttä, koska ja AVI:n kirjeet koettiin sävyltään jopa syyttäväksi.

Vastaisuudessa laillisuusvalvontaakin on syytä painottaa sekä tiedottaa paremmin AVI:n roolista ja sen tehtävistä selkeämmin, kun vastuu siirtyy kaikille kunnille. Tämä voisi olla luonteva osa perehdytystä työvoimaviranomaisen tehtäviin.

On myös mainittava Kunta-TV:n Työllisyystietä-lähetykset, jossa on ollut vakinaisena osiona Kokeilukatsaus. Siinä on joko ollut jonkun kokeilualueen tilannekatsaus lyhyen raportin sekä haastattelun kautta tai sitten on käyty ihan keskustellen läpi kulloisenkin kokeilun ajankohtaista tilannetta.

Yksi seurantatapa oli myös kokeilujen kansallinen ohjausryhmä, josta seuraavaksi tarkemmin.

3.1 kokeilujen kansallinen ohjausryhmä

Kokeiluja seurattiin kansallisen ohjausryhmän toimesta. Projektikoordinaattori on raportoinut ohjausryhmälle, jonka pysyvänä asiantuntijajäsenenä hän on toiminut, halutuista teemoista. Usein raportointi sisälsi kuukausikyselyn purkamisen ja sen tulosten arviointia koordinaattorin näkökulmasta sekä jonkin yksittäisen teeman käsittelyä.

Ohjausryhmä on kokoontunut sekä etänä että kasvokkain. Ehkä ohjausryhmän työtä olisi voinut jäntevöittää. Nyt se oli ehkä enemmänkin asioiden läpikäymistä kuin aitoa ”ohjaamista”. Seurantaryhmä voisi olla oikeampi nimi silloin, jos tarkoitus on ”vain” seurata, mutta ohjausryhmä puolestaan voisi kokoontua tiiviimmin ja antaa perusteltuja evästyksiä toiminnan kehittämiseksi ja suunnalle.

4 Havainnot ja työllisyyden kuntakokeiluista

1.5.2022 voimaan tullut uusi työvoimapalvelumalli oli suurin yksittäinen haaste kokeilu-alueille erityisesti sen kaavamaisuuden ja työläyden vuoksi. Kun kokeilujen yhdeksi keskeiseksi lähtökohdaksi oli otettu yksilöllisyys ja alueellisten ratkaisujen mahdollistaminen, koettiin että ”poma” oli ristiriidassa juuri tämän tavoitteen kanssa. Käytännössä lähes kaikki lausunnonantajat varoittivat pomon ongelmista etukäteen, mutta esitystä ei korjattu eduskuntakäsittelyssä.

Kaavamaisuudella tarkoitetaan sitä, kun työttömien ongelmat ja alueiden haasteet ovat usein yksilöllisiä ja aluekohtaisia, siten myös ratkaisujen tulisi olla sellaisia. Lainsäädännön tulee mahdollistaa, ei estää tai hidastaa. Ministeriöiden halutaan ”käsiohjausta” vähemmäksi. Se toki tuo myös mukanaan lisääntyvän vastuun, mutta tätähän kunnat ovat nimittäin halunneet.

Kun tämä pomon haltuunotto lisättiin kaikkeen muuhun uuteen ja muuhun haltuun otettavaan lainsäädäntöön ja päivittäiseen tekemiseen, olivat ne yhdistelmä, joka vaikutti todella kuormittavasti asiakaspalvelutyössä oleviin.

Suomessa työllisyydenhoidossa keskitytään palautteen perusteella edelleen liikaa suoritteisiin. Painopistettä tuleekin palautteen antajien mielestä siirtää laatuun ja aitoon yksilölliseen asiakaspalveluun. Tätä myös lainsäädännön tulee tukea. Olisi myös todella tärkeää, että tämä tavoite ja lainlaatijan tahtotila olisi kirjattuna vaikkapa lain perusteluihin. Se auttaisi kentällä tekeviä tulkitsemaan lakia tämän tavoitteen suuntaisesti ja helpottaisi käytännön työtä epäselvien tilanteiden osalta. Myös ja ennen kaikkea, asiakkaat hyötyvät tästä. Velvoittavuutta ei kukaan vaadi poistettavaksi.

Tiedolla johtamisesta puhutaan paljon ja se on tärkeää, mutta tiedolla johtamisen kohdalla on edelleen jopa lainsäädännöllisiä tai lain tulkinnan mukanaan tuomia esteitä. GDPR-asetus, tai tulkinta siitä, ei anna riittävästi tilaa kehittää toimintaa ja johtaa tiedolla. Kentän kokemusten mukaan liian tiukat tulkinnat johtavat suuriin ongelmiin. Tietoa ei saada kulkemaan joustavasti ja käytännöllisesti.

Esimerkiksi Helsingin kaupunki kertoi, etteivät he tiedä miksi ja miten joku työllistyy. Kun työllistymisen polkua ei saada näkyväksi, ei voida myöskään kehittää yhä parempia ja vaikuttavampia palveluita. Tämä ei ole yksin Helsingin ongelma vaan myös monen muun kunnan päänsärky. Tietosuoja on ilman muuta tärkeä asia ja siihen ei tietenkään pidä suhtautua välinpitämättömästi, mutta pahimmillaan tämä tulkintojen jäykkyys vaikeuttaa

päivittäistä työtä. On hyvä myös korostaa sitä, että tietoja käsitellään pääasiassa anonyymisti ja päätavoitteena on luoda vaikuttavia digipalveluita fyysisten tueksi ja lisäksi, ei olla niinkään kiinnostuneita asiakkaiden henkilöllisyydestä.

Ilmiselvästi erilaisten työllisyyden ekosysteemien rakentaminen on joko tehty ja tekeillä eri puolilla Suomea. Tätä tapahtuu sekä kokeiluissa että ei-kokeiluissa. Ekosysteemiä voisi kuvata palvelujen yhteenliittymäksi, jossa palvelutapa on lähellä Ohjaamo-konseptin mukaista toimintatapaa. Eli matalalla kynnyksellä tai ei lainkaan kynnystä tuodaan erilaisten monialaisten palvelujen kirjo jopa saman katon alle.

Ekosysteemi voi olla sekä fyysistä että digitaalista ja ne tukevat parhaimmillaan toinen toistaan. Hyvä on myös tuoda esille se, että monin paikoin työllisyyspalveluja on tuotu sinne missä ihmiset muutoinkin päivittäin liikkuvat eli vaikkapa ostoskeskuksiin. Tässä taustalla on ainakin ajattelu, jossa pyritään pois virastomaisesta toiminnasta kohti vapaa-muotoisempaa palvelujen kokonaisuutta. Lisäksi etuna on se, että onnistuessaan päästään tai ainakin vähennetään eri toimijoiden keskinäistä siiloutumista.

Tätä eri toimijoiden parempaa yhteistyötä hakee myös maan hallitus hallitusohjelmassaan, kun hyvinvointialueet, kunnat ja Kela tullaan velvoittamaan paikalliseen yhteistyöhön. Palvelujen ja elinvoiman ekosysteemi onkin varsin luonteva vastaus tähän velvoitteeseen.

4.1 Kuntakokeilujen ulkopuolella olevat kunnat

Kokeilujen ulkopuolella olevista kunnista ja alueista on saatu käsitystä siitä mitä kokeilujen ulkopuolella tapahtuu. Näillä alueilla on myös palvelujen ekosysteemien rakentaminen menossa. Tähän ovat aivan selvästi vaikuttaneet tiivis yhteydenpito kokeilualueisiin ja -kuntiin sekä Kuntaliiton ja TEM:n sekä KEHA:n järjestämät tilaisuudet.

Toisaalta myös kokeilujen ulkopuolisilta kunnilta ovat kokeilukunnat voineet saada ideoita ja vaikutteita omaan tekemiseensä. Esimerkkinä tällaisesta voidaan mainita soteyhdyspinnan rakentaminen Kymenlaakson hyvinvointialueen toimintamalli pitkäaikaistyöttömyyden hoidossa (esitelty Kuntaliiton Ideapankissa).

On myös tuotava esille se, että moni kokeilun ulkopuolinen kunta koki jääneensä yksin, ulkokehälle. Tiedonkulku siitä, mitä kokeilussa tapahtuu ja mihin heidän tulisi olla valmiina TE-uudistuksen osalta jäi usein vaillinaiseksi. Toki tässä kunnan omalla aktiivisuudella oli merkitystä. Jotkut kunnat olivat ja ovat aktiivisempia kuin muutamat muut. Tästä voi vetää ainakin sellaisen johtopäätöksen, että hyviä ideoita ja uutta tekemistä tapahtuu sekä kokeiluissa että niiden ulkopuolella. TE-palvelut 2024 -uudistus nähtävä ennen kaikkea mahdollisuutena tehdä toisin ja poimia hyviä käytäntöjä sekä kokeiluista että ei-kokeiluista.

Vaikuttavuus syntyy näistä hyvistä tavoista toimia, mutta paljon myös alueellisista ratkaisuista, jotka voivat vaihdella maan eri osissa kovinkin paljon. Uudistus on nähtävä ennen kaikkea mahdollisuutena tehdä asioita toisin. On jokaisen kunnan ja alueen itsensä

vastuulla se, mitä ja miten se aikoo tämän käytännössä toteuttaa. Kokeilujen kokemukset voivat auttaa näissä pohdinnoissa ja päätöksen teossa.

4.2 Työllisyyden ekosysteemi

Työllisyyden ekosysteemin termiä alettiin käyttämään kokeilujen alkuvaiheessa. Ekosysteemiä voidaan kuvata työllisyyspalveluissa erilaisten palvelujen yhteenliittymäksi. Idea ekosysteemistä voi avautua vaikkapa Ohjaamo-konseptin kautta. Ekosysteemi voi olla useiden eri palveluiden yhteenliittymä ja sijaita jopa samoissa fyysisissä tiloissa. Näitä palveluja voivat olla mm. sosiaali-, työllisyys-, asumis- ja koulutuspalvelut.

Asiakaspalvelua viedään yhä enemmän pois ”virastomaisesta” ajattelusta kohti yksilöllisempää ja moniammatillista palvelua. Asiakaslähtöisyys on avainsana.

Pirkanmaan kokeilujen esittelydioissa oli esiteltynä alueen ”palvelujen ekosysteemi”. Siinä keskiössä oli asiakas ja hänellä tukevaan OMA-valmentaja. Ympärillä on rakennettuna palvelujen ekosysteemi, jossa asiakkaalle on tarjolla hänen sen hetkisen tilanteensa mukaisia palveluja. [Pirkanmaan kokeilujen ekosysteemin kehitystä on esitelty Kuntaliiton Ideapan-kissa.](#)

Pirkanmaan ekosysteemi on varsin laaja. On kuitenkin hyvä korostaa sitä, että ekosysteemi ei ole kaikkialla samanlainen. Jokainen alue on tavalla tai toisella ottanut ekosysteemin rakentamisen tavaksi kehittää työllisyys- ja elinvoimapalveluja omalla alueellaan. Tätä tapahtuu sekä kokeiluissa että niiden ulkopuolella. Voidaan hyvinkin todeta, että koska kokeilut ovat rakentamassa omia ekosysteemejään, on myös kokeilujen ulkopuolella ryhtytty tekemään samoin. Tämä lieneekin yksi niistä uusista tavoista tehdä vaikuttavaa työllisyys- ja elinvoimapolitiikkaa kullakin alueella sen omien vahvuuksien kautta. Ja tähän oli juuri kokeilujen alkuperäinen tavoite. Vastauksena tähän tavoitteeseen on ollut ekosysteemien rakentaminen. Ekosysteemi vastaa myös omalta osaltaan alueilla tapahtuvaan toimijoiden yhteistyövelvoitteeseen kuten aiemmin on jo todettu.

4.3 OMA-valmentajuus

Yksi tapa olla asiakkaan rinnalla ovat OMA-valmentajat (työhönvalmentajat). He kulkevat asiakkaan rinnalla ja heillä on asiakassalkku. Salkussa voi olla 100- 200 asiakasta/omavalmentaja. Noin sadassa oleva asiakasmäärä on optimaalinen ja hallittavissa. Isommat asiakasmäärät aiheuttavat haasteita ajankäytön ja laadukkaan sekä yksilöllisen asiakaspalvelun kannalta.

OMA-valmentajan etuna on asiakkaan näkökulmasta se, että hän tuntee virkailijan ja täten saadaan aikaiseksi luottamuksellinen suhde asiakkaan ja OMA-valmentajan välille. Prosessi ei keskeydy vaan jatkuu luontevasti kohti yhdessä asetettuja tavoitteita.

Jatkossa tämän toiminnan merkitys vain kasvaa, kun yhä yksilöllisempiä palveluja tarvitaan tavoiteltaessa + 80 % työllisyysastetta.

4.4 Työkykyasiat

Koska kokeilussa mukana olevat kohderyhmät olivat haastavassa työmarkkina-asetmassa olevia henkilöitä, oli selvää, että työkykyyn liittyvillä asioilla on suuri merkitys. Työkykyohjelma ja erilaiset työkykyyn liittyvät ratkaisumallit olivat keskeisiä kokeiluissa. Monilla alueilla ja kunnissa oli käytössä työkyvyn tuen tiimejä. Kyse on siis moniammatillisesta tiimistä, jossa on mukana mm. työkykylääkäri, sosiaalityöntekijät, työterveyshoitajat, [Ideapankissa on esiteltynä Salon malli työkyvyn hoitoon](#). Erityistä Salon mallissa on se, että työllisyyspalveluiden tukena on vahva yhteistyö sosiaali- ja terveystieteiden toimijoiden kanssa, jotka tekevät yhteistyötä asiakkaiden työkykyarvioinnissa. Kela ja työeläkeyhtiöt on sisällytetty mukaan tähän yhteistyöhön.

Varsinkin pienemmillä paikkakunnilla ei ole ollut resursseja perustaa kaiken kattavia työkykytiimejä, vaikka halua olisi voinut siihen olla. Lisäksi vaikuttimena on ollut se, ovatko työkykyyn liittyvät asiat kunnan omalla vastuulla vai vaikkapa kuntayhtymän.

[Työkykyohjelma](#) on ainakin vaikuttanut siten, että työkyvyn tuen tiimejä on perustettu ja lisäksi työkykykoordinaattoreita on nimetty monille alueille. On oletettavaa, että kokeilujen kohderyhmillä on ollut näiden asioiden edistämiseen merkittävää vaikutusta.

Tässä yhteydessä on ehdottomasti nostettava esille se palaute, että ihmisen tulisi aina olla hänelle oikeassa palvelussa/etuudella. Tätä toivetta tulee jatkuvasti ja sen edistäminen olisi mielestäni merkittävin yksittäinen toimenpide ihmisten auttamisessa ja järjestelmän järjestyttämiseksi.

4.5 Yritysyhteistyö

Ilman toimivaa yritysyhteistyötä ei työllistyminen onnistu. Joillakin alueilla on kokeilujen alusta asti oivallettu se, ettei työllisyys- ja yrityspalvelut ole suinkaan toisistaan irrallaan olevia vaan toisiaan tukevia toimintoja.

Oulussa työllisyyspalvelut ovat BusinessOulun sisällä. Tämä on esimerkki ajattelusta, jossa palvelujen on nähty muodostavan yhteisen, tiiviin kokonaisuuden eikä irrallisia osia. Tavallaan tässäkin on kyse ekosysteemiajattelusta.

Tässä yhteydessä on tärkeää korostaa koulutuksen ja osaamiseen yhteyttä yritysyhteistyössä. Ennakointi tulevista koulutus- ja osaamistarpeista ovat keskeinen keino yritysten toimintaedellytysten vahvistamisessa ja ylläpitämisessä.

4.6 Kotouttaminen

Kotouttamisen osalta on myös alueellisia eroja. Varsinkin suurimmilla kokeilukaupungeilla koto-asiat ovat keskeisiä ja merkittävässä roolissa vastaamaan alueen työvoimapulaan ja kohtaanto-ongelmaan. Usein kotoutujat keskittyvät tietyille kaupunkialueille ja tämä näkyy erityisesti pääkaupunkiseudulla.

Erityisesti pääkaupunkiseudulla kotouttamisen asiat ovat olleet myös kokeiluissa merkittävässä roolissa suurien asiakasmäärien vuoksi. Digitaalisten palveluiden edelleen kehittäminen on tässäkin yksi prioriteetti, ennen kaikkea asiakasmäärien ja palvelujen hallinnan vuoksi.

Toki kotoasioita on myös pienemmillä alueilla ja kunnissa. On selvää, ettei jokainen kunta voi eikä ole edes tarkoituksenmukaista tuottaa kotouttamispalveluita itse. On siis tehty sopimuksia siitä, että suurempi kunta vastaa ja tuottaa näitä palveluja pienempien kuntien puolesta. Näin on toimittu mm. Pirkanmaalla, jossa Tampere vastaa näistä palveluista. Siellä maahanmuuttajien kotoutumiseen liittyvissä työikäisten palveluissa (kotoutumisai-kaiset) tehdään yhteistyötä Tampereen kaupungin kanssa.

Tampereen kaupungin Maahanmuuttajien kansainvälinen osaamiskeskus (OSKE) palvelee kaikkia Pirkanmaalla asuvia maahanmuuttaja-asiakkaita, jotka ovat kotoutumisajalla ja työnhaussa.

Sota Ukrainassa vaikutti joidenkin pienten kuntien yhteistyöhön venäläisten asiakkaiden kanssa. Toisaalta ukrainalaisia on tullut sodan jaloista Suomeen ja moniin kuntiin. Painopiste onkin yhä enemmän keskittynyt heihin.

On hyvä tuoda esille myös se, että esimerkiksi Etelä-Pohjanmaalle on suuntautunut paljon työperäistä maahanmuuttoa. Sitä on perusteltu alueen korkeakoulumahdollisuuksilla, suurilla kansainvälisillä yrityksillä sekä pakolaisten vastaanotolla.

4.7 Koulutus ja osaaminen

Aivan keskeisenä teemana työllisyyden ja elinvoiman vahvistamisessa sekä tulevan ennakoinnissa on panostukset koulutukseen ja osaamiseen.

Koulutuksen ei aina tarvitse olla koulun penkillä istumista, vaan se voi olla muullakin tavoin tapahtuvaa. Yksi tapa vastata tähän on opinnollistaminen. Siitä esimerkkinä on esitelty Ideapankissa [Kuhmon opinnollistamiskokeilut](#), jossa sopivien oppimisympäristöjen tarjoamat työtehtävät opinnollistetaan, jolloin asiakas pääsee osoittamaan käytännön työn kautta ammatillisen perustutkinnon osia ja ammattitaitovaatimuksia.

Yhä useammin on havaittavissa myös ennakoivampaa otetta suhteessa tulevaan. Vielä työssä olevien osaamisen päivitys ja hyvä työnantajavuoropuhelu tuovat hyvissä ajoin tietoa tulevista koulutustarpeista.

Digitaalinen palvelutarpeiden kartoitus mainittu aivan keskeisenä kehityskohteena ja onnistumisena sekä asiana jota edelleen kehitetään matkalla TE-uudistukseen.

Job Matching-palvelut, ml. työpaikoilla tapahtuva osaamisen kehittäminen. Työnantaja- ja osaamisen/kehittämisen palvelut yhteistyössä.

Kuopiosta voidaan nostaa esille Opot kuntakokeiluun (yhteiset virat) → oikeus URA:n käyttöön, jolla päästiin tietosuojan haasteista tai ainakin helpotettiin niitä.

4.8 Kolmas sektori

Monelle kunnalle kolmas sektori ja sen toimijat ovat todella tärkeä kumppani välityömarkkinatoimijana. Toimijat ovat usein riippuvaisia hankkeista ja hankerahoituksesta, mutta myös kunnan myöntämästä palkkatuesta ja palkkatuetuista työpaikoista.

Maan hallituksen ehdotus on poistaa palkkatuetulta työltä sen työssäoloehtoista kartuttava vaikutus ja tällä voi olla jatkossa suuri merkitys sekä yksittäisille ihmisille ja näille järjestöille mutta myös välityömarkkinatoimijoille. Lisäksi kuntouttava työtoiminta on murroksessa. Kun kuntien mahdollisuudet välttyä ns. sakkomaksuilta pienenevät työttömyysturvan rahoitusmallin muutoksen myötä (ns. irtikytkentä), niin jatkossa ainoaksi keinoksi jää työllistäminen.

Kolmannen sektorin toimijat ovat siis uuden edessä. Heidän pitää osata haastaa omaa myös toimintaansa ja miettiä kuka tekee ja mitä tekee yhä tarkemmin. Roolien selkeyttämiselle on siis paitsi tilaus, niin se on myös aivan välttämätöntä. Tätä voi perustella muun muassa toiminnan legitimitetillä ja sen kyseenalaistamisella. Kun veroeurot ovat yhä tiukemmassa, on kaiken toiminnan oltava paitsi vaikuttavaa, niin myös sellaista että sitä ei pyöritetä vain toiminnan itsensä vuoksi vaan siksi, että ihmiset saisivat sitä kautta apua ja tukea.

5 Haasteet ja ongelmat sekä ratkaisut ja suositukset

<p>Kokeilujen ja hankkeiden synkronoinnin parantaminen siten, että esim. erilaiset ministeriöiden hankkeet ovat aikataulullisesti ja prosessien osalta linjassa kokeilujen kanssa, ettei hanke lopu rahoituksen loppumisen vuoksi kesken</p>	<p>Erilaiset työn tekemisen kulttuurit tunnistetaan ja uuden kulttuurin luomiseen on varattava riittävästi aikaa ja osaamista. Opit kuntakokeilujen onnistumisista ja epäonnistumisista hyötykäyttöön. Myös henkilöstön integrointiin pitää kiinnittää paljon enemmän huomioita, hyvissä ajoin. Entisestä luopumiselle on annettava aikaa.</p>
<p>Tietosuojan tulkinnat toivat paljon haasteita, mitä uskaltaa tehdä?</p>	<p>Tietosuojaan ja siihen likeisesti liittyvien te-palvelujen sääntelyn osalta tulee tehdä uudelleenarviointia ja päivittää tulkintoja uusien palvelujen ja tietosuojan tulkinnan näkökulmasta</p>
<p>Hankkeiden ja kokeilujen synkronointi vaati kehittämistä</p>	<p>Kokeilujen ja hankkeiden synkronoinnin parantaminen siten, että esim. erilaiset ministeriöiden hankkeet ovat aikataulullisesti ja prosessien osalta linjassa kokeilujen kanssa, ettei hanke lopu rahoituksen loppumisen vuoksi kesken</p>
<p>Kolmannen sektorin rooli paikka paikoin epäselvää, mitä siltä halutaan? Varsinkin jatkossa kun kuntouttava työtoiminta on murroksessa ja palkkatuki ei enää kerrytä työssäoloa. Hankkeiden rooli usein epäselvää, seuraako niistä jotain pysyvää vai onko kyse jonkin olemassa olevan ”tekohegittämistä”?</p>	<p>Kolmannen sektorin roolin selkeyttäminen ja tarkempi määrittely, pois päällekkäisyyksistä sekä ”hankkeista hankkeiden vuoksi”. Määrittely voisi olla esim. kuntoutusta työelämään ja/tai ylläpitävää toimintaa. Nyt nämä menevät usein sekaisin. Lisäksi työttömyysturvan rahoitusmallin muutos irtikytkee mm.kuntouttavan työtoiminnan pois keinoista välttää ns.sakkomaksut.</p>
<p>Resurssien riittämättömyys ja organisaatioiden haavoittuvuus</p>	<p>Tiivis yhteistyö alueen sisällä, vertaistuki, henkilöstön siirto, työn suunnittelu ja johtaminen, kuntien oma panostus</p>
<p>Osaamisvajeet ja perehdytyksen puutteet, koskien erityisesti URA:n käyttöönottoa</p>	<p>Koulutukset, rekrytoinnit ajoissa ja oikeaan aikaan, työn suunnittelut ja johtaminen</p>
<p>Tiedolla johtamisen haasteet ilmiselviä</p>	<p>Tietosuojaan liittyvien tulkintojen avaaminen, mahdollistava lainsäädäntö, vertaistuki</p>
<p>Suunnitelmavelka oli paikoin todella suurta ja oli lisäksi yksittäisiä tapauksia, joissa ihmisiin ei oltu yhteydessä vuosikausiin</p>	<p>Vaikuttavammat palvelut, asiakkaiden tiiviimpi kohtaaminen, yksilölliset ja räätälöidyt palvelut, yhteistyö toimijoiden kesken</p>
<p>Vertaistuen ja muun avun puute, yksin jäämisen tunne</p>	<p>Vertaistuen lisääminen sekä alueella että mahdollisuuksien mukaan muualta, tilaisuudet, koulutukset, auttava puhelin</p>

<p>Kokeilujen tuki koettiin alussa kaot-tiseksi ja sekavaksi. Keskitettyä apua ei ollut juurikaan tarjolla.</p>	<p>TE-aspan puhelinpalvelusta oli kokeiluille to-della tärkeä apu, sen kautta sai välitöntä apua ja tukea erityisesti työttömyysturvaan liittyvissä asioissa. Päätös sekä itse toiminnasta että sen rahoituksesta saatiin aikaiseksi kiitettävän no-peasti! Tästä kannattaa ottaa mallia jatkossa!</p>
<p>Ns.” pyöröovi-ilmiö” eli ihmiset ovat samoissa palveluissa vuodesta toiseen.</p>	<p>Työssäoloehto vs. palkkatuki muuttaa tätä pa-kostakin, joten on hyvä pohtia mitä tilalle ja mi-ten ihmisiä oikeasti autetaan. Palkkatuen kytkentä oppisopimukseen on yksi tapa ratkaista tätä haastetta. Ylipäätään osaamisen vahvistaminen ja sitä kautta työmarkkina-aseman vahvistaminen tulisi olla päätavoitteena.</p>
<p>Lisää tukea, tätä haluttiin jatkuvasti</p>	<p>Vertaistuki ja -oppiminen todella tärkeässä roo-lissa □ tilaisuudet, tapaamiset, vuorovaikutus sekä alueiden sisällä että niiden ulkopuolella auttavat kokemuksessa, että ”emme ole tässä yksin” ja ”pyörää ei tarvitse keksiä uudestaan”. Klinikat koettiin hyödyllisiksi, mutta osallistujia olisi saanut olla kattavammin. Tiedotus ja ajoi-tus kuntoon</p>
<p>Edelleen tiedolla johtamiseen</p>	<p>Yksilöllisen palvelupolun jatkokehittäminen yhä läpinäkyvämmäksi, miksi ja miten joku työllistyy □ paremmat palvelut</p>
<p>Palveluekosysteemi ja sen rakentami-nen näyttävät olevan pääasiallisesti ratkaisu ja toimintatapa alueilla ja kun-nissa.</p>	<p>On kuitenkin alueellisia eroja, siinä miten ja mil-laisena ekosysteemi ymmärretään, alueelliset ongelmat vaativat alueellisia ratkaisuja. Tämän entistä parempi mahdollistaminen tärkeätä.</p>
<p>Koronan haasteet ml. palvelujen tarjoa-minen kasvokkain ja etänä.</p>	<p>Kasvokkaisen ja etänä tapahtuvan palvelun kombinaatio on tärkeä, että ihmisillä on vaihto-ehdoja. Toisaalta on hyvä tunnistaa ne joiden kohdalla etäpalvelu toimii ja ne joilla kasvokkai-nen palvelu on aivan välttämätöntä. On hyvä pi-tää mielessä sosiaalisen eristäytymisen muka-naan tuomat lisähaasteet</p>
<p>Tiedonkulun haasteet/ongelmat, esim. anonyymin palautteen antaminen tilai-suuksissa voi aiheuttaa ongelmia. Ajantasainen tiedottaminen. Tiedonkulun koordinointi. Päätäjien tiedon ja ymmärryksen taso</p>	<p>Tiedonkulku aivan ratkaisevaa. Toistoa, toistoa ja toistoa! Ajoitus ja koordinointi merkittävässä roolissa, kuka tiedottaa, milloin ja mitä tiedote-taan. Ajoitus myös tärkeää, että ehditään valmistau-tua ja etteivät huhut lähde liikkeelle. Viikko-/infokirjeet Mahdollisuuksien mukaan palaute aina omalla nimellä ja organisaatio tunnistaen □ jotta voi-daan puuttua ongelmiin ja esille nousseisiin ky-symyksiin. Jatkuva ja ajantasainen päätäjien koulutus tu-levasta.</p>

6 Työllisyyden kuntakokeilujen koordinointi ja tehtävän kehittäminen

Korona kosketti myös projektikoordinaattorin tehtävänkuva. Tutustumiset alueisiin piti hoitaa pääasiallisesti etäyhteyksin. Toisaalta se säästi kustannuksissa, kun matkoja ja majoituksia ei tarvittu siinä määrin kuin oli alun perin tarkoitus.

Koordinaattori toimi TEM:n ja Kuntaliiton yhteisenä resurssina, pääpaikkanaan Kuntaliitto. Yhteydenpitoa oli säännöllisen epäsäännöllisesti. Aika ajoin, varsinkin alussa oli hieman epäselvyyttä siitä, mitä koordinaattorin rooliin kuului. Itse koin roolini olla ”puolueetto-mana” tarkkailijana, olla asioiden puolella, ei niinkään jonkun toimijan.

Tapasin jokaisen kokeilualueen ja moni kuntia vielä yhdessä ja erikseen, myös verrokkialueita (kokeilujen ulkopuolella olevia). Koronatilanteen laannuttua, jatkoin aluevierailuja myös fyysisesti. Koin, että näiden vierailujen merkitys on tärkeä paitsi itselleni, niin myös alueille itselleen. Kävin lukuisia keskusteluja ihan perustyötä tekevien ihmisten kanssa ja sain mielestäni kattavan kuvan lakien toimeenpanosta ja kokeilujen käytännön jalkauttamisesta.

Kokeilujen seuraamisen lisäksi koordinaattori tapasi myös monia kuntia ja alueita, jotka eivät ole mukana työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa. Näitä kuntia olivat mm. Kouvolaa, Kotkaa ja Vaasa.

Koordinaattorin toimenkuvaan kuuluivat uuden rakentamisen tukeminen, verkostoitumisen tukeminen, tilannekuvan luominen ja ylipäätään kokeilujen onnistumisen tukeminen. Verkostoitumisessa sen käynnistämiseen on tarvittu tukea ja apua. Esimerkkinä voidaan mainita kototyöntekijöiden verkosto, joka käynnistyi aktiivisen henkilön ottaessa yhteyttä koordinaattoriin. Kauttani hän sai yhteystietoja kokeiluihin ja verkosto saatiin aikaiseksi. On hyvä tuoda esille se, että arvokkaana pidetty verkostotoiminta ei tarvitse ”virallista” ylläpitäjää vaan sellaisen voi perustaa ja sitä ylläpitää myös ilman Kuntaliiton tai ministeriön tukea.

On hyvä tuoda esille se, että eri alueiden ja kuntien yhteyshenkilöiden yhteystietojen saamiseen meni todella paljon aikaa. Kuntaliitossa oli onneksi apuna määräraikainen työharjoittelija Usva Aarnivalkea, joka teki suuren työn tässä asiassa. Suosittelen jatkossa tekemään yhteyshenkilöiden tietojen saavuttamisesta paljon ketterämpää ja helpompaa.

Lisäksi työtehtäviin kuuluivat lausunnot hallituksen esityksiin sekä erilaisiin työryhmiin ja tilaisuuksiin osallistuminen.

Toimenkuvaan kuului myös keskeisesti yhteydenpito alueille sekä raportointi ohjausryhmälle ja tilannekuvan ylläpitäminen TEM:n ja Kuntaliiton suuntaan, mutta myös muiden kumppanien ja toimijoiden suuntaan. Kokeilukunnat, TE-toimistot, ELY-keskukset ja muut kunnat, järjestöt, 3. sektorin toimijat sekä media näistä mainittakoon.

Käytössä oli myös koordinaattorin viikkokirje, jonka tarkoituksena oli viestittää kokeiluille ajankohtaisista asioista säännöllisesti, pääosin viikoittain. Kirje sai myönteistä palautetta ja koska siihen oli tiivistettynä ajankohtaisia asioita, se oli monelle kiireiselle tärkeä tiedonvälityksen kanava.

Lisäksi järjestin kokeilujen vastuuhenkilöille/johtajille epävirallisia tapaamisia säännöllisesti kerran kuukaudessa. Näiden tapaamisten agenda oli keskustella paitsi ajankohtaisista asioista ilman esityslistaa, niin myös vaihtaa ajatuksia ja kuulumisia vastuuhenkilöiden kesken. Saattoi jopa käydä niin, että jokin päivänpolttava ongelma sai ratkaisun näissä keskusteluissa.

Kehittäisin koordinaattorin tehtävän- ja toimenkuvaa ainakin sen roolin selkeyttämisellä. Yhteistyö toimeksiantajien suuntaan saisi olla tiiviimpää, erityisesti ministeriön suuntaan. Kuntaliiton kanssa tämä toimi hyvin, koska koordinaattorin ”kotipesä” oli siellä.

Toimenkuvan selkeyttäminen liittyy myös niihin tehtäviin, joita koordinaattori tekee yhteisenä resurssina. Viitataan vaikkapa siihen, että kunnilta kun tulee näkemyksiä eri asioihin, ne ovat kuntien näkemyksiä ja viestejä, ei niinkään koordinaattorin omia mielipiteitä. Koordinaattori ei siis valitse puoliansa vaan toimii asioiden puolesta.

Kyselyt tuovat lisäarvoa, jos niitä on ”sopivasti”, ei jatkuvasti ja säännöllisesti. Uskaltaisin kuitenkin väittää, että varsinkin tällaisten kokeilujen alussa on tärkeää saada kuvaa siitä, mihin suuntaan tekeminen kehittyy alueilla. Siihen kyselyjen avulla pääsi käsiksi ja yhdessä jatkuvan ja tiiviin yhteydenpidon kanssa, sain muodostettua ajantasaista kuvaa kultakin alueelta.

Kyselyjen sisältöä kannattaa pohtia, täsmäkysymykset voivat antaa lisäarvoa. Lisäksi itsearviointina tapahtunut numeroarvostelu pysyvistä teemoista antoi trendinomaista näkymää siihen, mihin suuntaan mikäkin yksityiskohta on kehittymässä ja miksi.

Kyselyihin vastattiin kyllä melko aktiivisesti, mutta usein kyseessä olivat samat alueet. Osa alueista ei vastannut yhteenkään kyselyyn. Tätä ei saatu paranemaan edes ystävällisillä kehoituksilla. Tässä voisi olla yhteisen tekemisen paikkaa jatkossa.

Vierailut alueille koin todella tärkeiksi, ennen kaikkea fyysiset vierailut. Etätapaamiset olivat nekin hyviä, koska niitä sai tehtyä varsin näppärästi ilman suurempia valmisteluja. Molemmissa toimintatavoissa oli siis hyvää. Ja ne ovat aivan välttämättömiä koordinoinnin kannalta sekä kokonaiskuvan luomisessa.

Ideapankin jatkokehittäminen ja materiaalin kerääminen sinne on myös mielestäni tärkeää vertaisoppimisen ja ideoiden jakamisen kannalta. Tätä ”työkalua” suosittelen organisaatioille muutenkin. Mikään ei estä kehittämästä oman työllisyysalueen ”Ideapankkia”.

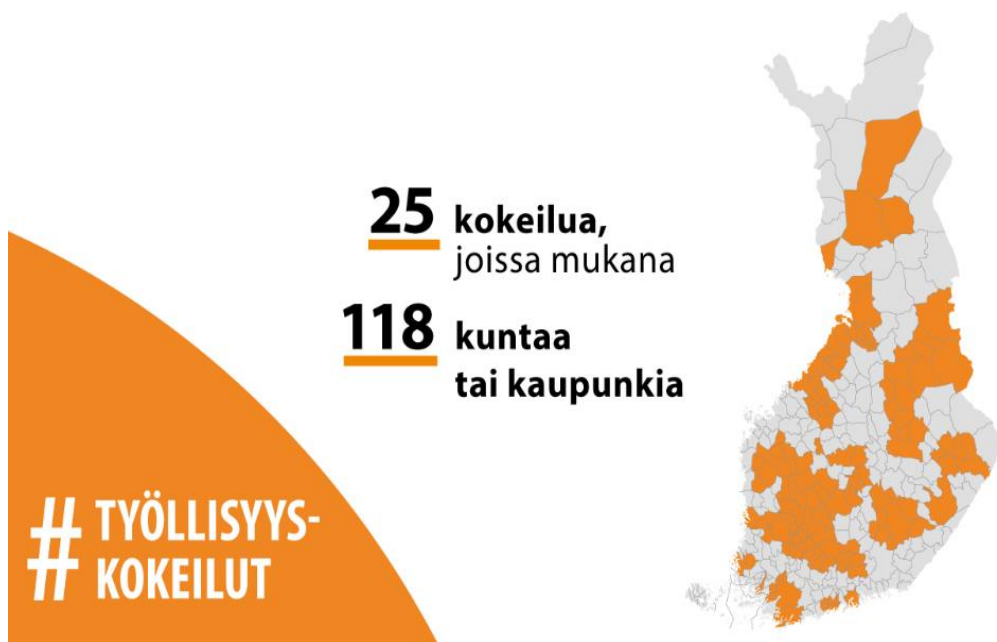
Verkostotyö on myös koettu erittäin tärkeäksi. Moni ammattilainen tuskailee omien, päivittäisten haasteiden kanssa ja haluaisi jakaa ajatuksiaan sekä huoliaan toisen samankaltaista työtä tekevän kanssa. Itse olin auttamassa tällaisten verkostojen käynnistämässä. Vaikkapa kototyöntekijöiden verkosto syntyi aktiivisen kentän työntekijän yhteydenoton pohjalta. Käytin yhteystietojani hyväksi, kun käynnistimme yhdessä verkoston, joka sen jälkeen on toiminut ilman ”käsiohjausta”.

Verkostoja voi ja kannattaa perustaa jatkossakin, kun sellaisen tarpeelle tulee tilaus. Verkoston käynnistämässä on hyvä olla jonkin verran tukea, jos ei muuten niin ainakin yhteystietojen tai viestin levittämisen muodossa. Mutta niiden ylläpitäminen ei vaadi Kuntaliiton tai ministeriön vetoapua.

Lopuksi, raportin tekemisessä olen hyödyntänyt tapaamisia, tilaisuuksia sekä kasvokkain että etänä. Lisäksi kyselyjä, kuntien ja alueiden nettisivustoja ja median uutisointia aiheesta.

On hyvä nostaa esille se, että työllisyyden kuntakokeiluista on uutisoitu aiheen merkittävyys huomioon ottaen yllättävän vähän. Paikallisesti uutisointia on ollut enemmän kuin valtakunnan tasolla. Ehkä aihe on jäänyt sote-uudistuksen jalkoihin ja voi olla, että tuleva pysyvä siirto saa mediankin aikanaan heräämään tähän merkittävään työllisyyspoliittiseen muutokseen.

7 Työllisyyden edistämisen kuntakokeilujen kokeilualueet

7.1 Espoon kuntakokeilu

Espoon kaupungin yksin muodostama kuntakokeilu. Erityistä Espoon kuntakokeilussa on sen iso asiakasmäärä (alussa noin 18 000 asiakasta), joista paljon vieraskielisiä asiakkaita. Työkyky-hanke mukana osana työllisyyden kuntakokeilua. Espoossa on käytössä varhaisen puuttumisen malli. Tiimi käytössä koko Läntiselle Uudellemaalle. Kuntouttavaa työtoimintaa kehitetään työkyvyn arvioinnin välineeksi. Kykyviisari on ollut käytössä. Päättävänä on ennen kaikkea työllistymisen edistäminen. Oma-valmentajuus on myös käytössä asiakkaiden tueksi.

Espoossa on merkittävän paljon todella pitkään työttömänä olleita kokeilun alussa. Heinäkuussa 2023 työttömien osuus työvoimasta oli TEM:n portaalin mukaan alle 10% ja on pysynyt tällä tasolla koko kuluvan vuoden ajan. Voisi olettaa, että myös pitkäaikais-työttömyyteen tämä kehitys on heijastunut positiivisesti.

[OMNIAn](#) kautta tapahtuu jatkuvasti osaamiseen panostamista. Tätä tapahtuu sekä ammatillisen koulutuksen perusopinnoista jatkokoulutukseen. Peruskoulun suorittamisesta aina kaksoistutkintoon lukiossa. Lisäksi maahanmuuttajien osaamista parannetaan [OMNIAn osaamiskeskuksessa](#).

Digitaaliset palvelut → maahanmuuttajien osaamiskeskus. Tulojen kehityksen seuranta verottajan ja VTT:n yhteistyön kautta. Tässä näkyy tiedolla johtamisen tärkeys ja painopiste siitä, mihin suuntaan suurimmissa kaupungeissa palveluja halutaan kehittää. Jälleen kerran viesti siitä, kuinka tärkeänä suuret kaupungit kokevat datan hyödyntämisen ja tiedolla johtamisen mahdollistamisen.

Yhteistyötä erityisesti pääkaupunkiseudulla kuuden suurimman kaupungin kesken sekä Salon ja Raaseporin suuntaan.

Espoon kokeilussa, [TyöllisyysEspoo](#), on merkittävä määrä rekrytilaisuuksia. Nämä on usein kohdennettu työnantajille ja sitä kautta tarjottu mahdollisuuksia törmäyttää potentiaalisia työntekijöitä ja heitä tarvitsevia työnantaja.

7.2 Etelä-Pohjanmaan seudun kuntakokeilu

Alueen kuntakokeilussa mukava olevat kunnat ovat Alavus, Isojoki, Karijoki, Kurikka, Kauhajoki, Teuva ja Soini. Etelä-Pohjanmaan kokeilujen hallinnointi tapahtuu Suupohjan [koulutuskuntayhtymä Vuoksin](#) kautta.

Keskeiseksi tavoitteeksi on asetettu alueiden työvoimansaannin turvaaminen. Seutukaupungeille ja maakunnan reuna-alueiden pienemmille kunnille työllisyshoidon kokonaisvaltaisen vastuun siirtäminen koetaan tärkeäksi myös siksi, että työnhakijoiden mahdollisuus saada oikea-aikaista palvelua voidaan turvata.

Tiettyjen väestöryhmien palvelutarpeiden osalta työnhakupalveluiden tulee palautteen mukaan olla kuntalaisille lähipalvelua. Etelä-Pohjanmaalla seutukaupunkien elinkeinorakenne, työvoiman saannin tarpeet ja osaamistarpeisiin liittyvät kohtaantohaasteet ovat samankaltaisia. Esimerkiksi teollisuuden työpaikat keskittyvät enenevässä määrin seutukaupunkeihin, joissa myös koulutustarjontaa on vahvistettu alueiden yritysten tarpeita vastaaviksi.

Alueella koetaan, että kokeiluun mukaan lähteminen oli hyvä asia ja että siitä on ollut hyötyä. Ennen kaikkea valmistautumisessa pysyvään te-siirtoon vuoden 2025 alusta lähtien.

Koko Pohjanmaalle on ominaista hyvä koulutustarjonta ja se, että alueella on paljon työvoimavaltaisia yrityksiä. Näiden kohdalla on ymmärretty hyvin se, että koulutuksen ja työn

tarjonnan tulee kohdata. Lisäksi positiivinen yritysilmapiiri on omiaan houkuttelemaan alueelle yrityksiä ja sitä myöten työtilaisuuksia avautuu. Pitovoima säilyy positiivisena.

7.3 Helsingin kuntakokeilu

Helsingin kuntakokeilu on asiakasmäärältään suurin kokeilu. Erilaisia palveluita on yli 300, joten digitaalisuus ja datan hyödyntäminen ovat aivan keskiössä. Tähän liittyy myös toive yhdistetystä datasta eli muun muassa verotietojen, tulorekisterin yms. hyödyntämisen mahdollistaminen. Helsinki kertoi, etteivät he tiedä ketkä työllistyvät eikä myöskään polkua siihen. Tähän tietoon he haluavat päästä käsiksi datan avulla, jotta voisivat kehittää oikeita ja vaikuttavia palveluita.

Helsingin tekemisessä aivan ytimessä on data ja sen hyödyntäminen. Tämä on myös syy ja tausta sille, että Helsinki on asiaa, yhdessä kuuden suurimman kaupungin kanssa, nostanut esille ministeriöiden suuntaan.

Helsinki kertoo, ettei se tule pärjäämään asiakasmääriensä kanssa ilman tätä datan tehokkaampaa hyödyntämistä ja sähköisten palveluiden edelleen kehittämistä yhä vaikuttavimmiksi. Ja työllistymisen polun saaminen näkyväksi on aivan kriittistä! Kyse on siis ennen kaikkea tiedolla johtamisen paremmasta mahdollistamisesta.

Palvelutietovaranto on koko Uudenmaan alueen kuntakokeilujen yhteisessä käytössä oleva työväline, joka kokoaa yhteen alueen työllistymistä edistävät ja tukevat palvelut. Varanto on siis yhteinen, mutta Helsinki on sen suurin maksaja.

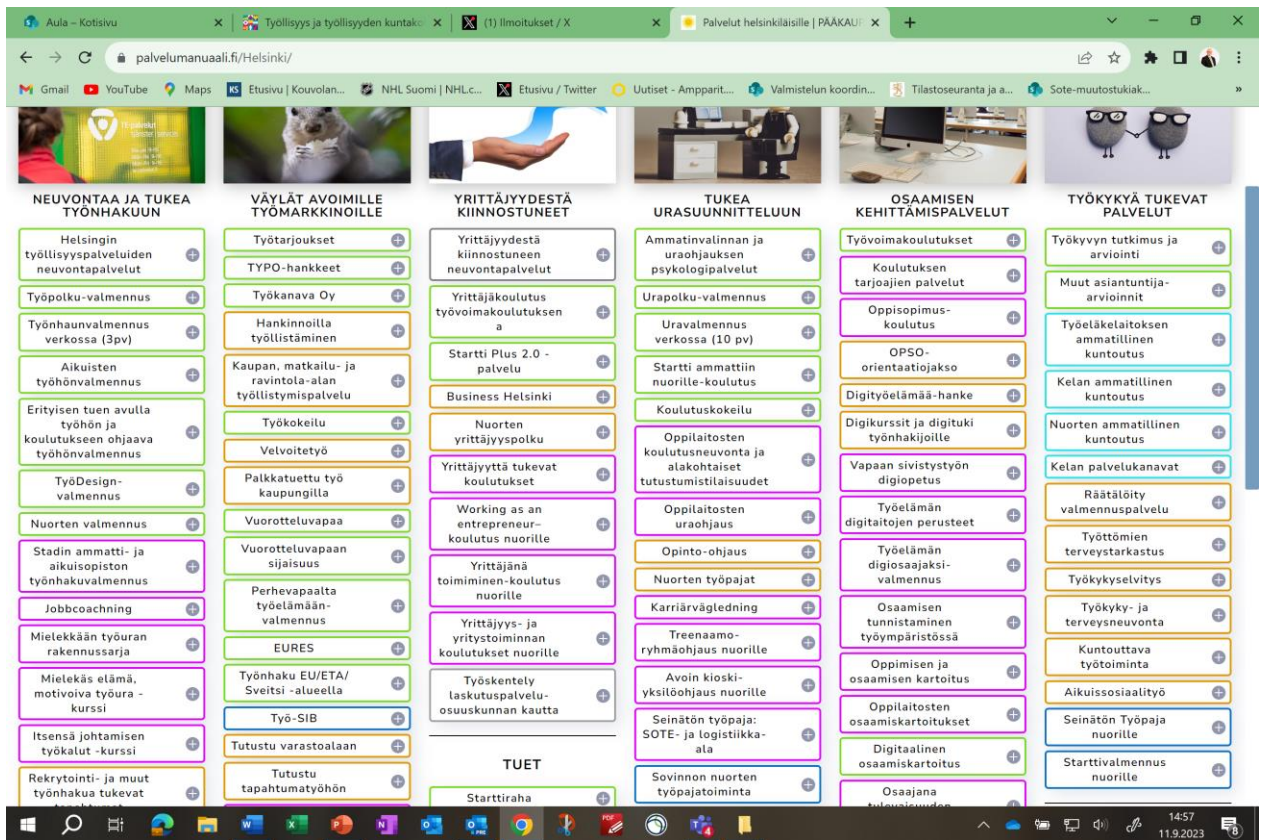
Tällä hetkellä väliaikaisena ratkaisuna palveluiden tietoja hallinnoidaan Excelissä, josta ne tuodaan manuaalisesti työntekijöiden käyttöön selainpohjaiselle www.palvelumanuaali.fi-sivulle joka otettiin käyttöön kuntakokeilujen käynnistyessä 1.3.2021.

Palvelumanuaalia hyödyntävät Helsingin lisäksi Espoo, Vantaa, Kerava, Porvoo, Hangon ja Raaseporin asiakkaat mutta myös maahanmuuttajat sekä koulutuksen tarjoajat sekä työnantaja-asiakkaat.

Lisäksi erityisenä painopisteenä ovat yritysten tarpeiden saaminen haltuun.

Myös asiakkaan ja henkilöstön kokemusten hyödyntäminen on aivan avainasemassa.

Helsingissä on myös erittäin paljon maahanmuuttaja-asiakkaita. [International House Helsinki](#) on tehnyt työtä Fast track- reitin kehittämisessä ja toimintatapana on myös jatkuva rekrytointi.

Kuva palvelumanaalin pääsivulta.

7.4 Hämeenlinnan seudun kuntakokeilu

Hämeenlinnan seudun kuntakokeilun kuntia ovat Hämeenlinna, Hattula ja Janakkala. Kokeilua voidaan pitää erinomaisena esimerkkinä hyvän johtamisen merkityksestä sekä ilmapiirille että tuloksekkaalle työlle.

Hämeenlinnan seudun kokeilulle erityistä ovat hyvän yhteishengen luomisen tärkeys, edestä johtaminen ja esimerkkinä toimiminen muille kokeilualueille.

Hämeenlinnassa on esimerkiksi käytössä kävelykokous. Eli kerran viikossa mennään ulos, ilman esityslistaa, ja käydään vapaamuotoisesti läpi mielen päällä olevia asioita ja ulkoilaan samalla. Hyvä esimerkki sinällään pienestä mutta monimerkityksellisestä tavasta toimia.

Hämeenlinna kertoi, että heillä oli alun perin tilanne niin huono, että siitä ei ollut enää kuin yksi suunta. Oli pakko tehdä asioita toisella tavalla. Tämä tarkoitti siis vuoropuhelun uudelleen käynnistämistä muun muassa TE-toimiston suuntaan. Nytemmin alueella yhteistyötä pidetään erinomaisena ja esimerkillisenä sekä kannustavana muille. Lahden

alueen toimijat ovat usein kertoneet hakevansa ideoita omaan toimintaansa juuri Hämeenlinnan suunnalta.

Juuri tässä mielessä Hämeenlinnan kokeilua voidaan pitää loistavana esimerkkinä ongelmien ja niiden ratkaisemisen tavoista sekä erityisesti hyvän, esimerkillä johtamisen osalta.

Kokeilussa on käytössä Ketterimmät- työllisyysohjelma. Sen keskiössä ovat työnhakijoiden ja työnantajien aidot tarpeet. Työllisyysohjelman tuloksia seurataan ja analysoidaan säännöllisesti.

Lisäksi palvelut löytyvät helposti Palvelutarjottimen kautta. Lisäksi on käytetty Kummi-työntekijää.

Alueelta on myös kerrottu kokeilujen ulkopuolella olevan Forssan työllisyyden ekosysteemin rakentamisesta. Tässä vetovastuussa on Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä. [Loikka- hanke](#) → kyse on nopean työllistymisen palveluista työnhakijoiden työllistämiseksi sekä työnantajien rekrytointien tueksi Hämeenlinnassa, Janakkalassa ja Hattulassa. Kohderyhmänä hankkeessa ovat nuoret ja kotoutujat sekä vieraskieliset ja yli vuoden työnhakijana olleet.

Hämeenlinnassa on myös hyvää osaamista [dynaamisilla hankinnoilla](#) työllistämässä.

7.5 Joensuun seudun kuntakokeilu

Joensuun seudun kokeilussa on mukana Joensuu, Outokumpu, Liperi, Polvijärvi ja Kontiolahti. Kuntouttava työtoiminta eli 13 kuntaa, 12 tapaa järjestää on siirretty Siunsoyden Joensuun kaupungille. Hankkeista on mainittava [Ytyä- hanke](#) (Yhteistyöllä tuloksiin). Hankkeen tavoitteena on ennaltaehkäistä työttömyyden pitkittymistä ja pyrkiä työttömyyden katkaisemiseen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa sekä [Topakka-hanke](#) jonka tavoitteena on tukea työkyvyn selvittelyä.

Kokeilun sisällä tuki on ollut molemminpuolista eli Joensuun ja muiden välillä. Palkkatuki on sidottu opinnollistamiseen ja työhönvalmennukseen. Hanke-rahaa kerrottiin alussa olevan hyvin käytettävissä ja siksi hankkeita oli. Edellä kerrottujen lisäksi Luotsi-hanke.

Joensuun osalta erikseen on nostettava esille innovaatio, jolla oli keksitty tapa, miten työllistymisen polkua voi seurata digitaalisesti. Sampo Könönen Luotsi- hankkeesta oli tässä yksi ideoijana ollut henkilö.

Joensuun kaupungin hallinnoimassa [Joensuun Luotsi -hankkeessa](#) on kehitetty innovatiivinen seurantajärjestelmä ja tiedolla johtamisen toimintamalli. Sillä pystytään seuraamaan hankkeen toimintaa ja tuloksia eri tasoilla ja eri näkökulmista. Sovelluksia on skaalattu koko työllisyyspalvelujen käyttöön. Toiminnan ja talouden seuranta varten luotiin kokonaisuus hyödyntäen Microsoft-lisenssiin jo valmiiksi kuuluvia tuotteita (mm. Power BI, Power Apps ja Automate). Kaikki tehtiin itse. Ulkopuolista apua ei ostettu.

Tämä on esimerkki siitä, että huolimatta tietosuojan tulkinnoista johtuvista haasteista, on kyetty löytämään fiksu tapa toimia ja olemassa olevilla työkaluilla.

7.6 Jyväskylän seudun kuntakokeilu

Jyväskylän seudun kuntakokeiluun kuuluvat Jyväskylän lisäksi Muurame, Laukaa ja Äänekoski. Kuntakokeilu pilotoi nuorten työkokeilua digitaalisella pelialustalla. [Yhdessä Jyväskylän työllisyyspalveluiden ja Bittiliigan kanssa toteutettu pilotti tarjosi uudenlaisen tavan hankkia osaamista työelämään.](#)

Toista samanlaista kokeilua ja pilottia ei muualla Suomessa ole eteeni tullut. Tässä on osattu fiksuilla ja varsin poikkeuksellisella tavalla yhdistää nuoria kiinnostava pelimaailma ja työelämän osaamistarpeet.

Kuvaavaa on asiasta todettu: ”Palvelujen on puhuttava nuorten kieltä”. Kuntakokeilun on todettu kääntäneen erityisesti pitkäaikaistyöttömyyttä laskuun. Jyväskylän seudun työllisyyden kuntakokeilun omavalmentajien henkilökohtainen työnhaun tuki on auttanut entistä useampaa nuorta ja pitkään työttömänä ollutta työnhakijaa löytämään työtä Jyväskylässä. Kuntakokeilussa luodaan myös uusia palveluita, jotka vastaavat paremmin työnhakijoiden yksilöllisiin tarpeisiin.

Eli OMA-valmentajuus on täälläkin todettu merkittäväksi avuksi ja räätälöity tuki sekä aito yksilöllinen palvelu luovat vaikuttavaa polkua kohti työelämää. Työkyvyn vahvistaminen kärjessä. Myös työkyvyn arviointia tehty jo vuosien ajan. Ajatuksena on toimiva ja näkyvä polku: kuntouttava työtoiminta → työpaja → palkkatuki → työllistyminen.

Äänekoskella osatutkintojen mahdollisuus työpajoissa, viimeinen tutkinnon osa yrityksessä. Lisäksi on nostettava [Jyväskylän panostus digitaalisuuteen](#). Kaupunki on tehnyt palvelujen digitalisoimisen ohjenuoraksi digiohjelman, jonka ytimenä on yhteinen digivisio sekä kehittämisen keskeiset linjaukset.

Tässä yksi palanen osana on tekoälyn hyödyntäminen oikean työntekijän ja yrityksen matchaamiseen. Koulutuksen puolelta voidaan nostaa esille vahva työ [OsaajaKS-hankkeen](#) kautta. Hankkeessa keskityttiin erityisesti uusien osaajien ohjaamiseen kolmelle Keski-Suomessa osaajapulasta kärsivälle alalle: sosiaali- ja terveysalalle, ICT-alalle sekä kone- ja tuotantotekniikan alalle.

7.7 Jämsä-Keuruu-Saarijärvi kuntakokeilu

Tämä on kolme pienehkön kunnan yhteinen kokeilu. Keuruun osalta lähteminen mukaan työllisyyden kuntakokeiluun johtui erityisesti nuorten auttamisen tarpeesta.

Alku oli kaikilla kunnilla hakemista ja uuden opettelemista. Mutta niin oli toki kaikilla. TT-toimiston kanssa oli sekä hyvää että ei niin hyvää: tekemisen henki on ollut hyvää, mutta erinäisissä tulkinnoissa on näkemyseroja (Uudenmaan ELYn oikeudellisen tuen linjausten kanssa).

Työttömyysturvan koetaan menneen ”hirveäksi himmeliksi”. Alueelta kerrottiin varsin synkkää tarinaa jo kolmannen polven työttömyydestä. Viidesluokkalaisia oli haastateltu ja osa heistä ei edes tiennyt mitä tarkoittaa se, kun vanhemmat käyvät töissä. Perheet elävät tulonsiirtojen varassa.

Alueelta oltiin huolissaan TE-toimiston takaisinrekrytoinneista eli pois kuntakokeilusta takaisin TE-toimistoon. Sinällään tätä ei tietenkään voida estää eikä ole syytäkään. Alueelta oltiin yhteydessä tästä asiasta ja sen johdosta ilmiötä [selvitettiin kyselyn avulla](#).

Tätä tapahtui noin 37% kyselyyn vastanneiden (24 vastaajaa) osalta. Työllisyyspalvelut-Keuruulla sosiaalitoimen alla ml. kuntouttava ja palkkatuki. Jämsässä työkykytiimi kuukauden välein. Mukana konsultoiva lääkäri. Psykologi myös mukana, paljon kehitysvammadiagnooseja. Keuruussa yhteistyölääkäri ollut mukana 1.kokeilusta lähtien. Moniammatillinen linja sairaanhoitaja+ lääkäri. Saarijärvellä työllisyys- ja yrityspalvelut samassa organisaatiossa.

Keuruulla jouduttiin korvaamaan ammatinvalinnan psykologi rekrytointivaikeuksien vuoksi opinto-ohjaajalla. Ratkaisun kerrottiin toimineen hyvin.

7.8 Kainuun seudun kuntakokeilu

Kainuun seudun kuntakokeiluun kuuluvat Kajaani, Sotkamo, Paltamo, Hyrynsalmi, Ristijärvi, Kuhmo ja Suomussalmi.

Hyvänä innovaationa, kuluvan kuntakokeilun aikana syntyneenä, voidaan nostaa esille koko Kainuun maakunnan laajuisen ESR-hanke Opinnollistamisella osaamista Kainuuseen-hankkeen. [Tämä hankehan on esitelty myös Kuntaliiton Ideapankissa](#).

Yleisesti ottaen alueen toiminta on keskittynyt päivittäiseen, arkiseen tekemiseen. Osin on kuitenkin saatu myös uutta aikaiseksi kuten Kuhmon esimerkki kertoo. Pienet organisaatiot ovat haavoittuvia täällä kuten muuallakin. Huolet liittyvät vahvasti resursseihin ja siihen, että on paljon uutta omaksuttavaa.

Toisaalta ratkaisuja on myös löydetty joustoilla ja yhdessä tekemisellä. Hyvä työllisyystilanne tuo omalta osaltaan helpotusta arkeen.

Kainuun kokeiluissa on koettu onnistuneen työllistymissuunnitelmien osalta. Vuonna 2022 Kainuun kuntakokeilussa työllistymissuunnitelma tehtiin keskimäärin 97 prosentille työttömistä työnhakijoista ennen työttömyyden ylittymistä yhdellä kuukaudella, mikä oli valtakunnan paras tulos.

Aktivointiaste oli 40,5 % mikä on valtakunnallista kärkeä sekin. Tämä kaikki on heijastunut työmarkkinatukimaksuihin laskevasti.

Pitkien välimatkojen ja etäisyyksien maakunnassa osa työ- ja elinkeinopalveluista on kuntakokeilun myötä tuotu lähipalveluiksi jalkautuvalla ja valmentavalla työotteella kuntiin. Tällä toimintatavalla on, edellä kerrotun opinnollistamisen ohella, ollut merkitys tuloksekkaalle tekemiselle.

7.9 Kokkolan seudun kuntakokeilu

Kokkolan seudun kokeilussa mukana ovat Kokkola, Kaustinen, Kannus, Perho, Veteli, Halsua, Toholampi ja Lestijärvi. Kokeilun sisällä toinen ”kokeilualue” eli Kaustisen seutukunta (Kaustinen, Veteli, Halsua, Lestijärvi ja Toholampi). Pienten kuntien yhteenliittymä ja ikään kuin kokeilualue kokeilun sisällä. Kaustisen seutukunta puhuu yhdellä suulla. Tämä toimintatapa on esitelty Kuntaliiton Ideapankissa esimerkkinä pienten kuntien mahdollisuudesta ratkaista mm. resurssiongelmia.

Mukana on vaikkapa vain 700 asukkaan Lestijärvi. Lestijärven kunnan lautakunta toimii yhteistoimintaelimenä. Alueen elinvoimaan vaikuttavat turkistarhaus ja kaivostoiminta. Niiden loppumisen korvaavaksi toiminnaksi on esitelty [todella merkittäviä tuulivoimahankkeita](#).

Tällä Kaustisen seutukunnan toimintatavalla on mielestäni annettu yksi mahdollisuus ratkaista erityisesti pienten kuntien resurssi- ja osaamishaastetta. Yhteistyö antaa uskoa ja vertaistukea muille samanlaisessa tilanteessa oleville pienille kunnille. Kaustisen seutukuntaa kuvaa se, että siellä on paljon pienyrityksiä, ei suuria lainkaan. Alueella on myös verrattain hyvä työllisyystilanne, jota tosin haastaa turkis- ja turvetoimialojen tulevaisuus.

Lisäksi on nostettava esille se, että Kaustisen seutukunnalla on myös [digistrategia](#). Ideapankissa. Työkykyohjelman alussa lääkäreillä haasteena oli selvän toimintatavan puuttuminen eli miten toimia. Seudulla oli kolme työkykyhanketta (Kokkola, Vaasa ja Pietarsaari) eli sekä kokeilussa että sen ulkopuolella.

Kokkolan seudun kokeilun hankkeista nostan esille [OPSOREkry- hankkeen](#). Hankkeen tarkoituksena on helpottaa yritysten kohtaamaa työvoimapulaa Keski-Pohjanmaan alueella. Hanketta koordinoi Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä (Kpedu) yhdessä Kokkolan seudun työllisyyden kuntakokeilun kanssa.

Hankkeessa pyritään tavoittamaan niitä yrityksiä, jotka tarvitsevat tehtäviinsä sopivia työntekijöitä sekä työnhakijoita, jotka etsivät itselleen työpaikkaa. Eli samalla tehdään

tunnetuksi liian vähän tunnettua oppisopimuskoulutusta ja se on yhdistetty fiksellä tavalla rekrytointiin.

7.10 Kuopion seudun kuntakokeilu

Mukana ovat suuri keskuskaupunki Kuopio ja kehyskunnat Iisalmi, Lapinlahti, Siilinjärvi, Sonkajärvi ja Vieremä mukana kokeilussa. Kuntakokeilun nettisivuilta löytyy paitsi tietoa kokeiluista, niin kysymys/vastaus-osio. Siinä vastataan yleisimpiin kysymyksiin ja osin luuloihin liittyen työllisyyden hoidon vastuun siirtoa kunnille. Iisalmessa [lisäksi-työkykytiimi-hanke](#). Työkykyverkosto toimii hyvin. Sote toimii Ylä-Savon sotekuntayhtymän kautta.

Lapinlahti tuottaa sotepalvelut itse. Ei ole erikseen resursseja työkykyasioihin, näin kerrottiin. Kuntouttava järjestetään itse.

Sonkajärvi ja Vieremä yhteistyössä, hankkeen kautta, työkykyasioista. Kuopiossa on työkykytiimi: 3 työkykykoordinaattoria + 1 sosiaalikoordinaattori. Työkyvyn arviointeja tehdään työllistymisen näkökulmasta. Mukana koordinoiva lääkäri.

Iisalmessa opinnollistaminen kytketty mukaan palkkatukeen ja opsoon mallilla 6 kk oppisopimuksessa/ 8 kk eli kaksi kuukautta yrityksissä. Myös Lapinlahti toimii samalla mallilla.

Paikko- hanke → vanhentuneiden tutkintojen päivityshanke. Kuopiossa palkkatuki ja oppisopimus on vuosia käytössä. Ei ”pyöröovi-ilmiötä”, koska Kuopiossa palkkatukipäätös on ainutkertainen.

Kuopiossa on [Polku auki- hanke](#). Sen tavoitteena on saattaa ja tukea heikossa työmarkkina-asemassa olevia ihmisiä löytämään oma koulutus- ja työllistymisen polkunsä. Hanke on kohdistettu kokeilun kohderyhmille.

Lisäksi on mainittava [Jännä- ryhmä](#). Se on kohdistettu henkilöille joilla on vaikeuksia sosiaalisten tilanteiden kanssa. Yhteistyö ammatillisen koulutuksen asioissa Savon koulutuskuntayhtymän kanssa on onnistunut.

Digitaalinen palvelutarpeiden kartoitus mainittu aivan keskeisenä kehityskohteenä- ja onnistumisena sekä asiana, jota edelleen kehitetään matkalla te-uudistukseen. Job Matching- palvelut, ml. työpaikoilla tapahtuva osaamisen kehittäminen. Työnantaja- ja osaamisen/kehittämisen palvelut yhteistyössä.

Opot kuntakokeiluun (yhteiset virat) → oikeus URA:n käyttöön jolla päästiin tietosuojan haasteista. Uusin innovaatio Duunitorstai- moniammatillinen työnhaku ja rekrytilaisuus. Kuopion kaupunki rahoittaa tätä

7.11 Lahden seudun kuntakokeilu

Lahden seudun kuntakokeilun kunnat ovat Lahti, Hollola, Orimattila, Kärkölä ja Asikkala. Kyseessä on melko tyypillinen asetelma: iso keskustaupunki ja pienemmät kehyskunnat. Lahden seudulla on myös mahdollisesti tulossa kaksi työllisyysaluetta: Lahden ja Hollolan (vastuukunta). Alueella oli paljon ongelmia kokeilun alkuvaiheessa: riittäisyys ja yhteistyön puute suhteessa TE-toimistoon ja ELY-keskukseen.

Ongelmia oli myös kehyskuntien ja keskustaupungin kesken (kokeilun alussa). On lisäksi mainittava, että kokeilun johtaja (Lahti) vaihtui vuosi aloituksesta. Kehyskuntien osalta mallia haettiin mieluummin Hämeenlinnan kokeiluista. On kuitenkin ”menty peilin eteen” puolin ja toisin → tilanne ja tekeminen on parantunut.

Huomiona myös se, että yritys yhteistyö oli olematonta ja tämä onneksi tunnistettiin ja tunnustettiin. Siihen on panostettu mutta suurimmat odotukset ovat TE-toimiston suuntaan ja sieltä saatavien resurssien ja osajien kohdalla. Yhteistyö ei vielä ole täysin sujuvaa te-hallinnon kanssa. Se on siis selkeä kehityskohde.

Kuntakokeilun ulkopuoliset kunnat ymmärtävät ekosysteemit eri tavoin kuin vaikkapa Lahti. Kunto-hanke ajurina ja sen myötä elinkeino-yhtiö Ladecin toiminnan laajentaminen kaikkiin kuntiin on koettu hyväksi tavoitteeksi.

Kuntien hyvä panostus kunnan omiin resursseihin on tuottanut tulosta asiakaskohtaamisen muodossa; asiakassalkut ovat olleet alle 100 asiakasta/ omavalmentaja. Tällä on iso vaikutus erityisesti pitkään työttömänä olleiden tilanteen selvittämisessä ja työn vastaanottamisen haasteiden selvittämisessä mm. ohjaus työ- ja toimintakykyarvioon. Henkilökohtaiseen palveluun panostettu ja työttömien määrä ollut paikoittain ennätysalennuksellisen alhainen. Huomiona myös, että kuntapuolen työntekijällä mahdollisuus tehdä muutakin kuin omavalmentajan työtä.

Tehty organisaatiomuutoksia: perustettu mm. uusi työnvälityksen tiimi, jolla saatiin pysäytettyä asiakkaiden valuminen tiimeihin ja nopeasti työllistyvät asiakkaat työhön tai työllistymistä edistävään palveluun.

Kuntakokeilukuntien ymmärrys TE-palveluista ja sen tehtävistä lisääntynyt -> antaa etumatkaa TE-uudistukseen verrattuna kuntakokeiluihin kuulumattomiin kuntiin. Esim. tietous palveluista ja niiden hankintaosaamisesta lisääntynyt. Lähipalvelut (omassa kunnassa) saaneet hyvää palautetta sekä asiakkailta että omavalmentajilta.

Kuntien yhteistyö lisääntynyt, vuoropuhelu toimii ja tiedonjako on ollut onnistunutta alun hankaluuksien jälkeen. On kokeiltu, jaettu tietoa ja otettu käyttöön hyväksi todettuja käytäntöjä.

Kuntakokeilut ovat olleet myös osa kuntien yhteistoimintaa, joka palvelee tulevaisuutta jos/kun Päijät-Hämeeseen on syntymässä kaksi työllisyysaluetta. Kuntaorganisaatio ja poliittiset ovat olleet aktiivisesti kiinnostuneita työllisyyden hoidosta.

Kuntakokeilun alussa lukuisia haasteita, joita olisi voinut välttää toimivammalla yhteistyöllä TE-toimiston kanssa: mm. henkilöstösiirrot, perehdytys työllisyyden hoitoon, ennakointi.

Yhteistyö ELYn kanssa: Aluksi palvelut ELYn puolelta kuntiin tulivat annettuina, ei tarpeen mukaan. Eli ei käyty alussa keskusteluja palveluista. Tällä hetkellä ELY-yhteistyö on toimivampaa. Pohdintana mietitty, olisiko kuntakokeilun toiminta ollut selkeämpää, jos kaikki TE-palvelut olisivat olleet käytettävissä/kunnan hallinnassa asiakasryhmien osalta. Tämä olisi vähentänyt tarvetta joidenkin osa-alueiden hoitamiseen TE-toimiston kautta. Pienemmän kunnan edustaja koki, että pienemmillä kunnilla on ollut helpompi ottaa haltuun nykyinen osio ja kokonaisuus kaikkiaan olisi ollut paljon (painottuen suuresti siihen, että osaavaa henkilöstöä ollut niukasti/siirtovaiheessa).

Ennakointi henkilöstön siirron suhteen; oma uusi kotipesä on tiedettävä aikaisemmin kuin vuoden 2024 lopussa TE-toimiston rakentava ja hyvä yhteistyö on perusedellytys onnistuneelle siirrolle (näin ei tapahtunut kuntakokeilun alussa)

Palveluiden hankinta vuodelle 2025 hyvässä yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa on aloitettava jo vuoden 2023 aikana Kuntien välisiin sopimuksiin tarvitaan Kuntaliiton apua.

7.12 Mikkelin seudun kuntakokeilu

Kokeilualueeseen kuuluvat Mikkelin lisäksi Juva, Mäntyharju, Pertunmaa, Hirvensalmi, Kangasniemi ja Puumala. Asetelma Etelä-Savossa on kaksijakoinen - Mikkelin seutukunta ja Savonlinnan seutu. Mikkelissä valmistelu jäi kerrotun mukaisesti hieman vaillinaiseksi tai ainakin jälkiviisaana siihen olisi tullut käyttää enemmän voimavaroja. Valmistelua häirtäsi lisäksi työllisyyspalvelujen palvelupäällikön vaihtuminen juuri kuntakokeilun käynnistymisen kynnyksellä.

Vaillinainen valmistautuminen näkyi kuntakokeilun alkuvaiheessa tulipaloina, joita sammuteltiin tilanteen sen akuutin tarpeen mukaan. Tästä seurasi osin kaoottinen tunnelma asioiden hallinnasta ja mikäli henkilöstön sietokyky ei olisi riittänyt, niin ongelmat olisivat saattaneet kertautua.

Tärkeimmät toimintatapalinjaukset ja vastuujaot saatiin tehtyä alkusyksyyn mennessä ja vuodenvaihteessa 2022 toimintaa päästiin kehittämään hallitummin. Kokeilun johdosta arvioidaan, että TE-toimiston ulkopuolella on varmaan ollut vaikea tunnistaa sitä tunnelmaa, mikä kuntakokeilujen ja varsinkin palvelujen siirtymisen myötä TE-toimistojen henkilöstössä aiheutti. Pitkään vastuullisesti ja tavoitteellisesti hoidetut palvelut eivät enää ratkaisuna riittäneet vaan haluttiin muutosta.

Tätä taustaa vasten yhteistyö Mikkelin seudun kuntakokeilun ja Etelä-Savon TE-toimiston kanssa on toiminut kokemuksen mukaan kiitettävästi. Alkuvaiheen askelmerkkien asettelun jälkeen yhteistyö, yhteydenpito ja yhdessä suunnittelu on ollut jatkuvaa ja runsasta. Ainakin esimiehistössä on ollut tunne kuulumisesta kuitenkin samaan joukkueeseen. Ja vuoden 2022 alusta, kun kuntakokeilu ja TE-toimisto ovat työskennelleet

samoissa tiloissa, on tämä välittömyys näkynyt myös henkilöstöjen välisissä vuorovaikutuksissa.

Yhteinen kokemus on kasvattanut erityisesti luottamusta eri toimijoiden välillä. Mikkelin kaupunki on joutunut jo kuntakokeilun myötä kantamaan vastuuroolia ja tämä varmasti auttaa toiminnan käynnistämässä myös 2025. Valmisteluvaiheessa on näkynyt, miten kuntakokeilukuntien kesken erilaiset kysymykset nousevat esiin, kuin kuntakokeiluun kuulumattomien kuntien (Pieksämäki) osalta.

Kokeilussa on myös kokemus siitä, mihin tulee varautua henkilöstön perehdyttämisen, osallistamisen ja asiantuntijuuden hyödyntämisen näkökulmasta. Näitä kokemuksia on varmasti mahdollisuus hyödyntää myös TE2024- uudistuksessa: asiakaspalvelupisteet löytyvät jokaisesta kokeilussa mukana olevasta kunnasta, kattava palvelutarpeen arviointi ja tehokas palveluohjaus, on imetty oma-valmentaja ja henkilökohtainen tuki kullekin työnhakijalle. Tärkeänä on myös monialaisen palveluverkoston hyödyntäminen työllistymisen ja työkyvyn lisäämisen tukena.

7.13 Oulun seudun kuntakokeilu

Oulun seudun kokeilussa ovat mukana Oulun lisäksi Hailuoto, Ii, Kempele, Liminka, Lumijoki, Tyrnävä ja Muhos. Yritysyhteistyöstä on erikseen nostettava esille Pesti-tiimi. Siinä on kyse siitä, että on palkattu neljä henkilöä luomaan siltoja, vastaamaan yritysten osajatarpeisiin ja olla vastaamassa oppilaitosten ja yrittäjäjärjestöjen kanssa kohtaanto-ongelmaan räätälöidyillä ratkaisuilla.

Oulussa järjestetään vuosittain [Pestipäivät](#), joiden tarkoitus on tarjota mahdollisuuksia sekä työnhakijoille että työnantajille. Tapahtuma järjestetään Oulun yliopiston Linnanmaan kampuksella.

Iin kunnasta erikseen kerrottiin, että he ovat kokeneet todella hyötyneensä kuntakokeilussa mukana olemisesta. Iin osalta on myös hyvä nostaa esille se, että kunnassa ei ole ollut yhdistyksiin työllistämistä kolmannen sektorin kautta. Tätä on paikattu ESR-rahoitteisella, [Iin kylillä mejän porukasa](#)- hankkeella.

Aluetta on edellä kerrotun ohella leimannut jonkin verran Oulun suuruus yhteistyökumppanina. Uusia työllisyysalueita muodostettaessa tämä on näkynyt, mutta käsittääkseni asia on etenemässä suotuisasti. Oulussa on jo pitkään toiminut nuorten palveluna Ohjaamo, se tunnetaan Byströmin Ohjaamona.

Oulussa palvelut on saman organisaation eli [BusinessOulun](#) alla. Tässä on haettu selvästi hyötyä asiakkaan näkökulmasta. Oli kyse sitten työnhakijasta tai yritysasiakkaasta. Eli vahvaa ekosysteemijattelua on havaittavissa Oulun alueen toimintatavassa.

7.14 Pirkanmaan kuntakokeilu

Pirkanmaan kokeilu on suurin kokeilu kuntien määrällä mitattuna. 22 kunnan muodostama kokeilu, jossa Tampereella erittäin suuri rooli. Pirkanmaan alueen kokeilussa näkyi alusta asti se, että alue on kokeillut aiemminkin. Nyt jo kolmatta kertaa kokeilussa mukana oleminen on tuonut yhtäältä tiettyä varmuutta siitä mitä kannattaa tehdä ja toisaalta karsinut ”turhan” pois.

Toisaalta, nyt kun työllisyysalueita on ryhdytty muodostamaan, alueelle näyttäisi muodostuvan kaksi-kolmekin työllisyysaluetta. Olisiko tässä pienten kuntien kohdalla kyse huolesta varmistaa palvelujen saatavuus omassa kunnassa?

Yhdyspintojen rakentaminen myös pitkällä → hytealue ja kokeilu melko samoja, joten yhdyspintojen rakentaminen helpompaa

Yhdyspintojen rakentaminen tehty työpakettien pohjalta: työikäisten yhdyspintapalvelut, terveystalvelut, sosiaalipalvelut ja osaaminen/koulutuspalvelut. ”Ei-työkyisten joukko vaatii sotu-uudistuksen”, on yksi palaute ja havainto Pirkanmaalta. Tukee ajatusta siitä, että ihmisten tulee olla heille oikean etuuden piirissä. Tätä palautetta tulee aivan jokaiselta kokelualueelta ja kunnasta.

Sosiaalipuolella tehdään lakisääteiset tehtävät, mutta kunnan elinvoiman kannalta katsottuna sitä ei pelkästään koeta riittäväksi. Tarvitaan siis muutakin panostusta.

Hankinnoilla työllistäminen on mukana kokonaisuudessa. Hankintaosaaminen on tässä aivan ydinasia. Vaikkapa sosiaalisten kriteerien käytön osalta.

Tampereen kaupungin Maahanmuuttajien kansainvälinen osaamiskeskus (OSKE) palvelee kaikkia Pirkanmaalla asuvia maahanmuuttaja-asiakkaita, jotka ovat kotoutumisajalla ja työnhaussa. Maahanmuuttajien kotoutumiseen liittyvissä työikäisten palveluissa (kotoutumisaikaiset) tehdään (muut kunnat) muutoinkin yhteistyötä Tampereen kaupungin kanssa.

Tampereen osalta ja kunniaksi on todettava se, että kaupunki on tukenut ja laittanut omaa rahaa merkittävästi työllisyyspalveluidensa kehittämiseen. Lisäksi kokeilu on ideoinut lukuisia innovaatioita joista voisin mainita [6Aika työllisyyden ja osaamisen kehittäjänä](#). Mallissa osaamisen tunnistaminen ja tuotteistaminen tehdään aina tapauskohtaisesti ja räätälöidysti tiettyyn osaamistarpeen ja tarjonnan tilanteeseen.

7.15 Porin seudun kuntakokeilu

Porin seudun kokeilukuntia ovat Pori, Ulvila ja Kokemäki. Hyvä yhteistyö TE-toimiston kanssa alusta asti, mutta myös kuntien keskinäinen yhteistyö ollut hyvää. Satakunnasta on erityisesti jäänyt alusta asti positiivinen muistijälki suhteessa kuntakokeilu/TEtoimisto. Tämän nostan erityisenä esimerkkinä siitä, kuinka yhteiseen tekemiseen on lähdetty aivan

kokeilujen alusta lähtien. TE-toimisto on ollut vetovastuussa osaamisen ja koulutuksen osalta. Yhteistoimintaelin tiivis, henkilöstön edustus mukana.

Oppilaitosyhteistyö on tiivistä. Myös yritys yhteistyö. Sen osalta on kuitenkin huoli yritysten mahdollisesta turhautumisesta hakemuksiin (Kokemäki). Työnhaun koettiin olevan erityisen haastavaa pienessä kunnassa. Toisaalta pienen kunnan etu on se, että asiakkaat tunnetaan, kun asiakasmäärä on sopiva. Pori on antanut apua ja tukea, jos ja kun pienemmissä kunnissa on ollut haavoittuvuutta tiimeissä. Pullonkaulaksi on koettu ohjaus. Ratkaisuna tähän on mm. opinnollistaminen ja 3.sektori apuna sekä yhä tiiviimpi yhteistyö ammattioppilaitosten kanssa. Tekemisessä myös vahvaa tet-vetoisuutta, joka on tulevan yhteistyön ja yhdessä tekemisen kannalta positiivinen asia. Kokeiluna oli Operaatio Opso: 10 nuorelle (alle 30-v) hlölle oppisopimuspaikka. Infotilaisuuteen ei saatu työnantajia mukaan. Ideaa on tarkoitus kuitenkin jalostaa ja jatkaa. Nuoret haetaan ensin → sitten edetään työnantajien suuntaan.

[Porin seudun kokeilu](#) käyttää sähköisiä palveluja kuten Hakosalo- asiakastietojärjestelmää, Kykyviisaria ja Tietotaulu- työkalua.

7.16 Porvoon kuntakokeilu

Porvoon kuntakokeilu on [yhden kunnan kokoinen kokeilu](#). Kaksikielisyys eli Raaseporin kanssa samanlainen kokeilu. Vertaistukea kaksikielisten kokeilujen kesken on ollut. Työnteon kulttuurien erot (valtio/kunta) vaativat Porvoossakin aikaa sopeutumiseen. Porvoossa on Ohjaamo, nuorten palvelu. Täyttää juuri ja juuri 20000 työvoimapohjan vaatimuksen. Eli voi olla tulevaisuudessa menossa alle vaaditun rajan.

Sote- ja työllisyysrajoitusten ei erillistä yksikköä. Työkykytiimi löytyy aikuisten palveluista osana oma-valmentajien työkalupakkia. Elinkeinoyhtiö [Posintra](#) → väylä kokeiluun, starttirahan osalta yhteistyötä kehitysyhtiön kanssa, lisäksi palvelua alkavien yritysten, jo toimivien yritysten sekä kehittämiseen tähtäävien hankkeiden kanssa.

Tukeutuu kuitenkin vahvasti muuhun Uuteenmaahan. Tästä esimerkkinä Palvelumanuaali muiden Uudenmaan kuntien kanssa. Käytössä täälläkin [oma-valmentajat, jaoteltuina asiakasryhmittäin](#). [Työnantajille on omia palvelujaan](#) kuten esim. palkkatukineuvontaa, tietoa +55- v työllistämistuesta ja kuntalisästä. TYP-toimintaa on tarjolla kuntakokeilussa.

7.17 Raahen seudun kuntakokeilu

Raahen seudun kuntakokeilukunnat ovat Raaha, Pyhäjoki ja Siikajoki. Raaha on paikannut Pyhäjokea resurssien osalta. Ilmeisesti Pyhäjoki ei alussa satsannut. Työllisyystoimikunta, jossa mukana mm. kaikkien puolueiden edustus. Raahen seudun kehitysyhtiö toimii kokeilun kanssa samoissa tiloissa. Sotepalvelut ovat toimineet hyvinvointikuntayhtymän kautta. Työkykytiimiä ei ole ollut. Kärkenä yritys yhteistyö: Aktiivisuus yritysten suuntaan keskeistä. Käytössä malli, jossa palkkatuki+ oppisopimus 8 kk, josta 6 kk työhönvalmennuksessa ja siitä siirtyminen yritykseen 2 kk.

Alueelta kerrottiin kokeilun alussa olleen hieman ristiriitaa ja väärinkäsityksiä sen suhteen, että pitääkö jokaisen kokeilussa mukana olevan kunnan osallistua resurssointiin omalta osaltaan. Tätä jouduttiin kuulemani mukaan jumppaamaan jonkun verran ja painottamaan kaikkien kuntien velvollisuutta osallistua kokeiluun panostamiseen. Asia saatiin oikeille urille keskustelujen kautta. Osoittaa sen, että kaikkien kuntien on omalta osaltaan panostettava, erityisesti jatkossa, työllisyyteen ja omaan elinvoimaansa. Näin vaikka valtiolta VOS-rahoitusta osoitetaankin uusiin tehtäviin.

7.18 Raaseporin ja Hangon kuntakokeilu

Kahden kaksikielisen kunnan yhteinen kokeilu. Kaksi kuntaa Länsi-Uusimaalta muodostivat yhteisen kuntakokeilualueen, joita yhdistää yksi yhteinen asia: ruotsinkielisen väestön suuri osuus. Ei suuria haasteita kuntien kesken. Tämä toiminta on esiteltyä Kuntaliiton Ideapankissa. Omat erityisvaatimuksensa kuntakokeilun toteuttamiselle on asettanut se, että kuntakokeilun asiakkaista peräti 50 prosenttia on pitkäaikaistyöttömiä. Arviolta pitkäaikaistyöttömistä asiakkaista on noin puolet ruotsinkielisiä ja puolet suomenkielisiä. Pitkäaikaistyöttömyyttä löytyy kuitenkin kaikista kieliryhmistä, mutta ruotsin kielen hallinta parantaa osassa alueen työpaikoista työllistymisen mahdollisuutta.

Sen lisäksi erityistä Hankoa ja Raaseporia koskeville työllisyshankkeille on, että niihin on aina yritetty saada kaksikielisesti palvelemaan kykenevää henkilökuntaa. Tämä on asettanut omat vaatimuksensa henkilöstölle ja vaikuttanut rekrytointiin. [Tätä kahden kunnan yhteistyötä on myös esitelty Ideapankissa.](#) Parhaimmillaan monipuolisella hanketyöskentelyllä sekä kaksikielisyyden hallinnalla valmistuu kuitenkin tulevaisuuden osajia, jotka saavat erityistä hyötyä työmarkkinoilla monipuolisesta kielitaidostaan.

Pitkäaikaistyöttömien työllisyyspalveluissa korostuvat kuntouttavan työtoiminnan palvelut. Raaseporin ja Hangon järjestämän kuntouttavan työtoiminnan työtehtäviä asiakkaille järjestävät pajat, kunnan toimipaikat, järjestöt ja seurakunnat. Toimintaa sekä ohjausta järjestetään sekä suomeksi ja ruotsiksi. Kuntouttavassa työtoiminnassa jatkuva työkyvyn arviointi (Sovari). Myös yhteistyö Espoon ja Salon kokeilujen kanssa on tuonut lisäarvoa erityisesti vertaisoppimisen ja -tuen osalta. Yritysyhteistyötä alueen viiden kunnan kesken → Novako, Raaseporilla on oma elinkeinopäällikkö.

7.19 Rovaniemen seudun kuntakokeilu

Rovaniemen seudun kokeilussa mukana ovat Rovaniemi, Sodankylä, Kemijärvi ja Tornio. Erittäin laaja alue sekä kuntakooltaan että työllisyysalueeltaan. Osa Lapin alueen kunnista ei ole mukana kokeilussa → haaste jatkossa. Erittäin pitkät etäisyydet tuovat alueella omia haasteitaan mm. liikkuvuuden osalta. Silmiin pistävää on se, että vaikka kunnat ovat samassa kokeiluissa, niin ne ovat hyvin itsenäisiä omassa tekemisessään. Jokainen vastaa itse omasta tekemisestään. Jokaisella kunnalla on myös varsin omannäköistä tekemistä. Tavoitteeksi on kuitenkin kerrottu päästä yhteistyöstä yhdessä tekemiseen. Tämä koskee

siis kaikkia toimijoita. Sodankylässä Lapin alhaisin työttömyysaste. Siellä selittäjänä on mm. kaivostyö. Meri-Lapissa 20000 työvoimapohja on iso haaste. Toisaalta yhteistyötä on pakko tehdä joka tapauksessa. Eli Rovaniemi ja Meri-Lappi voisivat olla alueita. Hyvä yhteishenki, Lappi- henki, auttaa. Koetaan että kuntien pitää tukea toinen toisiaan. Esim. Sodankylästä on saatu apua Kemijärvelle. Ohjaamo-konsepti toimii Rovaniemellä, myös aikuisille vastaava palvelu Osaamo (ensin hankkeena). Työllisyyttä edistäviä toimenpiteitä ei pystytä tällä hetkellä arvioimaan sen perusteella, ovatko ne sekä taloudellisesti että inhimillisesti järkeviä. Ylittävätkö työllistymistoimenpiteiden hyödyt niiden kustannukset ja mitkä ovat toimivimpia toimenpiteitä?

Tähän tarpeeseen lähdettiin vastaamaan Vaikuttavuusinvestoinnin osaamiskeskuksen (TEM) käynnistämällä [työllistymistoimenpiteiden yhteiskunnallisen hyödyn mallinnusprojektille](#). Mallinnusprojekti tuotti työllisyyspalveluihin tiedolla johtamisen mallin, joka mahdollistaa työllisyystoimenpiteiden vaikuttavuuden arvioinnin. Nykyisillä käytännöillä vaikutusten arviointi työllisyyspalveluissa on vielä työlästä, mutta tulevaisuudessa se on mahdollista ja vieläpä helppoa.

Rovaniemellä toteutetaan Valtakunnallisen työkykyohjelman pohjoisinta hanketta Työkyky käyttöön – hanketta. Työkyky käyttöön- hankkeen tavoitteena on rakentaa moniammatillinen palvelukokonaisuus osatyökykyisten tunnistamiseksi, työ- ja toimintakyvyn vahvistamiseksi sekä työllistymisen edistämiseksi. Asiakkaan palvelutarvetta koskeva tieto on hajallaan, se on usein puutteellista, eikä sitä pystytä hyödyntämään. Eri toimenpiteiden vaikutuksesta työllisyyteen ei ole tietoa, eikä tiedetä mikä toimenpide toimii ja mikä ei. Myöskään palveluiden kohderyhmiä tai muutosteoriaa ei ole määritelty systemaattisesti. Tämän johdosta palvelu on epätasalaatuista ja -arvoista. Tulevaisuudessa asiakkaiden rekisteripohjainen tunnistaminen voidaan automatisoida sekä hyödyntää teknologiaa asiakkaiden (muuttuvien) palvelutarpeiden huomioimisessa, toimenpiteisiin ohjauksessa ja niiden seurannassa ammattilaisten tukena.

7.20 Salon seudun kuntakokeilu

Kokeiluun kuuluvat Salo, Marttila ja Koski tl. Salon seudun kokeilun taustalla on kokeimusta aiemmista kokeiluista. Erityisenä nostona on nostettava esille [erittäin hyvin toimiva työkyvyn arviointimalli](#). Malli on myös esiteltyä Kuntaliiton Ideapankissa (linkki edellä). Malli on aiheuttanut paljon yhteydenottoja muualta Suomesta. On hyvä korostaa, että mallin kehittämiseen on käytetty sekä aikaa että resursseja. Malli ei ole sinällään tämän kuntakokeilun aikana syntynyt. Korona haastoi täälläkin kokeilun alkuvaihetta, TE-henkilöstön integroituminen kaupungin työyhteisöön kävi hitaasti, kun oltiin pitkään etätyösuositusten piirissä. Tässä meni käytännössä ensimmäinen vuosi. Korona toi haastetta myös moneen muuhun; asiakastapaamiset pääosin etänä, tapahtumia ei voitu järjestää ja työllisyyteenkin sillä oli vaikutuksia. Salossa työnhakijoille oli jo ennen kokeilua kehitetty ns. aikuisten ohjaamo eli Palvelupiste Voimala, jota päästiin kokeilussa koronarajoitusten ja POMAn myötä täysimääräisesti hyödyntämään. Voimalasta löytyy myös nuorten ohjaamo, jota johdetaan työllisyyspalveluista käsin kuntakokeilun ja Ohjaamon livepäivystys Voimalassa ma-pe klo 9-15 palvelupiste auttaa ilman aikavarausta työ- ja koulutushauissa sekä

digiasioinnissa. Tästä tuli kultaakin arvokkaampaa POMAn myötä, työnhakijoille tuli suuri tarve ”kädestä pitäen” -apuun.

Uusille työnhakijoille järjestetään työnhakuinfoja, joissa kerrotaan työnhausta (palveluntuottaja mukana), työnhakijan oikeuksista ja velvollisuuksista sekä palveluista ELY-keskuksien kilpailuttamia palveluja on päästy hyvässä yhteistyössä varioimaan kokeilun tarpeisiin, esim. suuntaamalla tietyille kohderyhmille.

Salon mallissa sote-palvelut löytyvät saman katon alta ja kokeiluun olikin resursoitu näitä palveluja. Sote-uudistus toi pientä haastetta, mutta yhteistyö jatkuu. Erityismainintana Salosta TYP ja työkyvyn arvioinnit. Salon kokeilussa panostettu esim. päivittäisjohtamisen malliin ja laadun arviointiin.

7.21 Savonlinnan kuntakokeilu

Mukana vain yksi kunta, Savonlinna. Asukasmäärältään pienin kokeiluissa mukana oleva alue. Kasvokkainen asiakaspalvelu on saanut asiakkailta, että omavalmentajilta kiitosta. Asiakkaan tiivis kasvokkainen tapaaminen edesauttaa luottamuksellisen suhteen syntymistä, työllistymisen esteet tulevat paremmin esille ja asiakas voidaan ohjata hänen palvelutarpeensa mukaiseen palveluun nopeammin.

Toimitilat Savonlinnan kaupungintalolla toivat selkeyttä myös asiakkaille. ESR-hanke tuki Kuntakokeilua, kehittämällä mm. matalankynnyksen valmennustoimintaa asiakkaille. Asiakkaat olivat kaupungilla palkkatukityössä ja valmennuspäivät kuuluivat työhön. Valmennuksen tavoitteena oli asiakkaiden omien unelmien herättäminen. Asiakaspalaute oli todella hyvää näistä valmennuspäivistä.

Yhteistyö Etelä-Savon TE-palveluiden ja ELY-keskuksen kanssa on ollut toimivaa alun kankeuden jälkeen. Myös yhteistyö Mikkelin Kuntakokeiluun on toiminut. Kokeilulla ei ole ollut keskitettyjä palveluja ja omavalmentajilta on tullut tästä kiitosta. Omavalmentaja tekee koko prosessin alusta loppuun. Edellyttää tosin asiakasmäärän kohtuullisuutta n. 100/omavalmentaja.

Pienen työllisyystoimijan on koettu olevan ketterä ja toimivan joustavasti. Henkilöstö on sitoutunutta ja osaavaa. Kaupunki on palkannut 8 omavalmentajaa itse ja he tekevät samaa työtä kuin TE-taustaiset. Tiloissa on myös Etelä-Savon hyvinvointialueen työntekijöitä, joten yhteistyö moniorganisaatiomallissa toimii hyvin. Johdon tiedotteet ja palaverit on tarkoitettu kaikille työyhteisön jäsenille. Yhteistyö elinkeinopalveluiden ja TE-palveluiden työelämä- ja yrityspalveluiden kanssa, siten että oikeasti olisi etsitty ratkaisuja pitkäaikaistyöttömien työllistymiseen yhdessä, on jättänyt toivomisen varaa. Harmillisesti henkilökuntavaihdoksia tai sijaisuuksia on ollut paljon, tosin syy näihin on sinällään positiivinen eli perhevapaat.

Moniammatillista yhteistyötä on vaikea tehdä tuloksellisesti, jos johto ei tee myös moniammatillista yhteistyötä. Tässä on koettu olevan haasteita Etelä-Savon hyvinvointialueen kanssa.

7.22 Seinäjoen ja Ilmajoen kuntakokeilu

Kahden kunnan yhteinen kokeilu.

OKM jatkuvan oppimisen rahanjaossa kokeilu menestyi hyvin. Osaamistarpeiden selvittäminen yhtenä kärkenä, tähän myös yhteinen hanke. SEDU on vahvasti mukana. ”Viisikon” toiminta ja tuki vahvaa → polutus kuntoon. Hyvä esimerkki koulutuksen huomiomisesta työllisyyden edistäjänä. Yhteinen hanke osaamistarpeiden selvittämiseksi. Lisäksi [KORKIT-hanke](#), korkeasti koulutettuihin maahanmuuttajiin kohdennettuna SEDU: Digitaalisuutta hyödynnetään täälläkin; C&U- järjestelmä, joka hakee tietoa siitä missä eniten työttömiä.

Kokeilun myötä, tai ehkä sen kokemusten johdosta Seinäjoki, Ilmajoki ja Isokyrö muodostavat jatkossa työllisyysalueen eli kaksi kuntakokeilukuntaa ja kokeilun ulkopuolinen kunta.

Muutosta tukemaan on tulossa [hanke SATE25](#), joka auttaa muutoksessa. Nuorille on tarjolla Ohjaamon lisäksi [Tolkku-hanke](#) (ESR) jossa keskiössä on toiminnallisuus, luovuus, osallisuus sekä omat vahvuudet. Nuoria voi työllistää [Pikaduunin](#) avulla. Palvelun tuottajana on Eezy-palvelut.

7.23 Turun seudun kuntakokeilu

Varsinais-Suomen seudun kuntakokeiluun kuuluvat: Turku, Paimio, Uusikaupunki, Laitila ja Sauvo. Turussa ulkomaalaistaustaisen työttömyys suurta (36%). Pitkäaikaistyöttömyys on toinen suuri haaste. Lisäksi kerrotaan, että *joka neljäs pitkäaikaistyötön on käytännössä ilman ammatillista koulutusta!*

1. Työnantajayhteistyö on lisääntynyt kokeilussa, esimerkiksi työnvälityksen toiminnan joustavin järjestelyin ja mm. Hankintojen avulla työllistymisen projektin myötä.
2. Keskusteluyhteys TE-toimiston johtoon on tiivistynyt ja parantunut. Aina on silti edelleen kehittämistä.
3. Tapahtumat, infot ja messut tuovat tulosta ja niitä on kiva järjestää yhdessä: tuo yhteisöllisyyttä, meidän yhteinen juttumme jne.
4. Hyvinvointialueen muodostuminen tuo tarvetta kehittää uudenlaista valmennuspalvelua vaikeimmin työllistyville; tämä innovaatio on vielä työn alla
5. Tiedolla johtamisen mahdollisuudet ovat lisääntyneet kokeilun käytössä olevien tietojärjestelmien avulla.
6. Oppilaitosten opot ja työllisyyden väki toimivat yhdessä asiakkaiden osaamisen edistämiseksi. Oppilaitokset mukana.

7. Yhteistyö kaupungin työllisyyden ekosysteemissä tiivistynyt. Tämä kehittyi koko ajan ja on jo valmistautumista TE-2024:ään.

Uusikaupunki- [”Kaveria ei jätetä”- hanke](#) (Työkyky-hanke) ja Salon työkyvyn mallia hyödynnettiin eli vertaisoppimista ja -tukea käytettiin. Turun johdolla on ollut säännölliset kokoontumiset ja tämä on vaikuttanut positiivisesti mm. tiedon kulkuun. Eli tulevaisuudessa panostukset keskittyvät alussa esille nostettuihin ryhmiin: pitkäaikaistyöttömiin ja ulkomaalaistaustaiset työttömät.

7.24 Vantaan ja Keravan kuntakokeilu

Kahden kaupungin yhteinen kokeilu. Koulutus ja osaaminen ovat asioita joihin on kokeilussa panostettu vahvasti. Varia ja Kareria yhteistyö ollut tiivistä. Yritysyhteistyö mukana tiiviisti.

Pilottina oli työkykytiimi ja siihen myös lääkärin rekrytointi. [Hanke/TEOT](#) (STM) Vantaan ja Keravan kesken. Myös terveydenhoitajat mukaan tähän tiimiin. Käytössä myös ”piiloduu-niportaali” eli digitaalisuuden hyödyntäminen. Kokeilussa tiedolla johtaminen, kuten muuallakin pääkaupunkiseudulla erityisen suuressa roolissa. Anonymisoidun datan kerääminen siksin koettu niin tärkeäksi. Tietosuojaan liittyvät tulkinnat herättäneet paljon huolta ja keskustelua aivan kuten Helsingin kohdalla. STM:ltä rahoitusta työkykyteemaan yhteisen hankkeen (Vantaa ja Kerava) tiimoilta. Vantaalla pitkä historia hankinnoilla työllistämässä. Lisäksi maahanmuuttajia on Vantaalla suuri määrä ja [palveluita on vieraskielisille](#) asukkaille tarjolla. [Vantaan osaamiskeskus](#) neuvoo ja tukee vantaalaisia maahanmuuttajia. Näihin palveluihin pääsee oma-valmentajan kautta. Palvelua on tarjolla myös [kansainvälisille osaajille](#).

7.25 Ylivieskan seudun kuntakokeilu

Ylivieskan seudun kokeilussa mukana ovat Ylivieska, Alavieska, Kalajoki, Merijärvi ja Oulainen. Kokeilun alku ja itse siirto koettiin monin paikoin jopa kaaokseksi. Kumpikaan osapuoli (kunta/TE-toimisto ei ollut valmistautunut riittävän hyvin ja yhteistyö loisti poissaolollaan. Tästä olisi hyvä ottaa opiksi tulevaan muutokseen. Maakunnissa asiakkaan palvelu on saatu usein omalle paikkakunnalle, ja tämä on ollut merkittävä edistysaskel. Asiakkaita voidaan aidosti kohdata ja ohjata tarkoituksen mukaisiin palveluihin oikea-aikaisesti. Resurssoinnin on koettu olevan epäonnistunut. Ilman kuntien omaa panostusta, ei kokeilua olisi voitu viedä läpi. Toisaalta tämä kuvaa olennaista: ilman kuntien omaa panostusta ei muutos onnistu. Liikaa muutoksia koko kokeilun ajan. Tämän on koettu vievän aikaa ja resursseja kokeilusta ja sen kehittämisestä. Yhteistyö kokeilujen kesken oli kerrotun mukaisesti hyvää ja Kuntaliiton panostus varsinkin alussa oli tervetullutta. Yhteistyö alueen työllisyystoimijoiden kanssa on tiivistynyt ja parantunut. Palveluiden kehittäminen ja jo olemassa olevien palveluiden käyttö on parantunut.

Sote-uudistuksen osalta on toivetta siitä, että yhteistyö saataisiin toimimaan. Se on siis edelleen kehitysasteella ja todella tärkeä osa kokonaisuutta. Moniammatillisen yhteistyö

on saatu toimimaan. Toimijat ovat saman katon alla ja se on tuonut työhön tehokkuutta, asiakaslähtöisyyttä, asiakkaan osallistamista sekä tuonut uutta osaamista kaikille osapuolille. Palveluekosysteemi on siis osin rakenteilla ja osin jo toiminnassa, saman katon alla. Sote järjestetty joka kunnassa eri tavoin. Ylivieskassa KALLIO, jossa myös työkykykoordinaattori. Pienen kunnan osalta ketteryys vahvuus, mutta toisaalta resurssien rajallisuus tulee nopeasti vastaan. Yritysyhteistyön osalta YTEK- yrityspalvelut mukana. Ajatuksena se, että mukaan tulevat Ylivieska, Oulainen ja Kalajoki.

8 Loppusanat

Kiitän erinomaisesta yhteistyöstä kokeilualueiden ja -kuntien kanssa. Olen saanut erinomaisen kuvan siitä, millaista on arkinen työ, kun lainsäädäntöä ja uudistuksia toimeenpannaan käytännön tasolla. Arjen työtä tekevät henkilöt ovat avanneet paitsi arjen haasteita niin myös niiden ratkaisuja. Annan kiitoksen myös kokeilujen ulkopuolisille kunnille tiiviistä vuoropuhelusta ja ajatustenvaihdosta. Lisäksi kaikki toimijat, joiden kanssa olen kahden ja puolen vuoden aikana ollut keskustelussa ja yhteistyössä ansaitsevat kiitokset omasta panoksestaan kokonaiskuvan luomisessa. Työllisyyden edistämisen kuntakokeilut ovat olleet, niiden muuttuneen luonteen vuoksi, laboratorio kohti matkalla tulevaan TE-uudistukseen ja pysyvään siirtoon valtiolta kunnille. Suuri kiitos Kuntaliitolle ja työ- ja elinkeinoministeriölle mahdollisuudesta saada toimia merkittävässä ja mielenkiintoisessa tehtävässä. Olen kokenut, että samalla olen saanut tämän projektin myötä kehitettyä omaa osaamistani ja ymmärrystäni työllisyyden hoidosta monine haasteineen. Uskon, että työllisyydenhoito Suomessa on menossa oikeaan suuntaan. Valmista ei tule varmaankaan koskaan, mutta näen että työllisyyden hoitoa ei voi eikä sitä pidä erottaa elinvoiman vahvistamisesta. Kunnat halusivat vastuulleen tämän tehtäväkentän, se tarkoittaa samalla vastuun lisääntymistä sekä sitä, että ymmärrystä työllisyydestä ja elinvoimasta tulee jatkuvasti kehittää.

Kuntien on myös itsensä panostettava omaan työllisyyteensä ja siihen liittyviin toimenpiteisiin. Panostukset on nähtävä ennen kaikkea investointeina. Vaikka työllisyydestä tulee uusi valtiosuustehtävä ja valtion 100 prosenttisesti korvattava, ei se yksin riitä. Kunnan on myös itsensä panostettava omaan elinvoimaansa. Työllisyyden kuntakokeilut eivät ole mikään työllisyyden hoidon hopealuoti, joka ratkaisee yksin työttömyyden ongelmia ja haasteita. Mutta se voi parhaimmillaan yhdistää valtion, kuntien, kolmannen sektorin, yksityisen ja muiden toimijoiden osaamista ja resursseja entistä vaikuttavimmiksi palveluiksi.

Ja tähän oli kokeilujen keskeisin tavoite. Vastaus siihen on ollut ekosysteemien rakentaminen. Sen nostan erikseen esille vastauksena tähän tavoitteeseen. Tämä vaatii onnistuakseen sen, että jatkossa tehdään asioita yhä useammin yhdessä. Ja että kukin tekee sitä, minkä parhaiten osaa sekä se, että kaikki tekeminen tulee toinen toistaan. Tehdään siis toinen toisistamme parempia toimijoita.

Yhdessä tässä onnistutaan!

Jari Lindström

